

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Aneta Frodlová

Trestání recidivy a souběhu trestných činů

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Trestání recidivy a souběhu trestných činů* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 119 790 znaků včetně mezer.

Aneta Frodlová

V Olomouci dne 30. 11. 2022

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doc. JUDr. Filipu Ščerbovi, Ph.D. za odborné vedení této diplomové práce, cenné rady, vstřícný přístup a připomínky při jejím zpracování. Moje poděkování patří také mojí rodině za velkou podporu po celou dobu mého studia, bez které by tato práce nikdy nevznikla.

Obsah

1. Úvod	7
2. Mnohost trestné činnosti	9
2. 1. Recidiva	9
2. 1. 2. Druhy recidivy	10
2. 2 Souběh trestných činů.....	11
2. 2. 1. Třídění souběhu trestných činů.....	11
2.3. Vývoj právní úpravy	12
3. Právní úprava trestání recidivy	16
3. 1. Recidiva jako znak skutkové podstaty.....	17
3. 1. 1. Jsou speciální skutkové podstaty nutné pro adekvátní trestní postih recidivy? ...	18
3. 1. 1. Skutková podstata § 205 odst. 2 TZ	20
3. 2. Předchozí odsouzení jako přitěžující okolnost	23
3. 2. 1. Doba uplynulá od posledního odsouzení.....	25
3. 2. 2. Zohlednění zahlazeného odsouzení při recidivě.....	26
3. 3. Kvalifikovaná recidiva	27
3.4. Hledisko pro zařazení do typu věznice.....	29
4. Sankcionování pachatelů, kteří předchozí trest ještě nevykonali	31
4. 1. Pojetí konkurence a recidivy	31
4. 2. Zohlednění předchozích nevykonaných trestů	33
4. 2. 1. Novela právní úpravy	35
4. 2. 2. Dílčí závěr.....	36
4. 3. Ukládání podmíněného trestu odnětí svobody u recidivistů	38
4.3.1. Vývoj právní úpravy.....	39
4.3.2. Zhodnocení stávající úpravy.....	41
5. Francouzská právní úprava	42
5. 1. Mnohost trestné činnosti.....	42
5. 1. 1. Recidiva	42
5. 1. 2. Souběh trestných činů.....	44
5. 2. Obecně k ukládání trestů	44
5. 2. 1. Režimy trestu odnětí svobody a trest domácího vězení	44
5. 3. Trestání recidivy	46
5. 3. 1. Uložení podmíněných trestů u recidivujících pachatelů	47
5. 4. Trestání souběhu trestných činů	48
5. 4. 1. Zákonná úprava	48

5. 4. 2. Odlišný režim u přestupků.....	49
5. 4. 3. Zásady užívané při trestání souběhu trestných činů	49
5. 5. Komparace s českou právní úpravou.....	50
6. Závěr	53
Seznam použitých zdrojů.....	56
Abstrakt.....	61
Klíčová slova	61
Abstract	62
Keywords.....	62

Seznam použitých zkratek

CP	Code pénale (francouzský trestní zákoník)
TZ	zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TrZ	zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 274/2008 Sb.
TOS	trest odnětí svobody
ŘVTOS	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

1. Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila trestání mnohosti trestné činnosti v komparaci s francouzskou právní úpravou. Trestní postih těchto forem kriminality přináší stále aktuální otázky, neboť neustále hledáme vhodné nastavení trestní politiky ve vztahu k trestnímu postihu recidivy a souběhu trestných činů. Pluralitní trestná činnost představuje závažný a patologický jev, který je potřeba ve společnosti co nejvíce eliminovat. Z těchto důvodů je důležité neustále usilovat o zlepšení právní úpravy v této oblasti.

Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol, úvodu a závěru. První část je zaměřena na teoretické vymezení jednotlivých forem mnohosti trestné činnosti. Pozornost je rovněž věnována historickému vývoji právní úpravy vztahující se k pojetí a sankcionování pluralitní trestné činnosti.

V následující kapitole stručně přibližuji trestní postih souběhu trestných činů dle aktuální právní úpravy, přičemž vymezuji rozdíl mezi trestáním obou forem mnohosti trestné činnosti. Následně se věnuji tomu, jak je recidiva reflektovaná v rámci současného TZ. Prostřednictvím analýzy právní úpravy, judikatury a relevantní trestněprávní literatury poukazuji v rámci jednotlivých podkapitol na některé problematické aspekty, jež vyvstávají při trestání recidivy. V rámci první podkapitoly se zaměřuji na právní úpravu speciálních skutkových podstat pro recidivisty, neboť nutnost jejich zakotvení je v současné době diskutabilní. Detailněji se soustředím na skutkovou podstatu § 205 odst. 2 TZ, protože uvedené ustanovení je předmětem kritiky již několik let. V této souvislosti se zabývám současným pojetím sankcionování opakovaných krádeží. V závěru této podkapitoly jsou uvedeny úvahy *de lege ferenda* a možné podoby novelizace tohoto ustanovení.

Čtvrtá kapitola je stěžejní částí mé diplomové práce a je zaměřena na sankcionování pachatelů, kteří uloženy trest dosud nevykonali. Pozornost je věnována také kumulaci trestů, neboť tato materie představuje jednu z problematických částí soudobé trestněprávní úpravy. V neposlední řadě se věnuji ukládání trestu podmíněného odsouzení recidivujícím pachatelům. Cílem je zhodnocení právní úpravy *de lege lata* a nastínění možných legislativních změn v této oblasti.

V poslední kapitole se věnuji právní úpravě mnohosti trestných činů ve Francii. Smyslem této části je představení pojetí a sankcionování pluralitní trestné činnosti, jakož i

některých zvláštních způsobů výkonů TOS. Pozornost je také věnována mechanismům, které jsou ve francouzském právu uplatňovány pro předcházení kumulaci trestů. V závěru obě právní úpravy srovnávám a rovněž nastiňuji návrhy na případné změny české právní úpravy, které by mohly být inspirovány francouzským trestním právem.

Cílem diplomové práce je zpracovat přehled pojetí a sankcionování obou forem mnohosti trestné činnosti, přičemž se primárně snažím poukázat na některé problematické aspekty. Analýzou historické i soudobé trestněprávní literatury, komentářové a časopisecké literatury budu hledat odpověď na několik výzkumných otázek. Opomenuta není ani judikatura, jež v souvislosti s touto problematikou hraje důležitou roli. V této práci zodpovídám následující výzkumné otázky.

Zda je nutné k přiměřenému a adekvátnímu postihu recidivy zakotvení speciálních skutkových podstat, jež jsou spojeny s vyššími trestními sazbami? V rámci čtvrté kapitoly se zabývám otázkami, zda je vhodným momentem pro odlišení jednotlivých forem mnohosti trestné činnosti vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu 1. stupně? Rovněž se soustředím na to, jak by mělo být zohledňováno vykonání či nevykonání předchozího trestu při recidivě pachatele a zda by mohlo kumulaci trestů zabránit omezení možnosti uložení podmíněného odsouzení v případě recidivy?

V závěru jsou shrnuty nejdůležitější výsledky práce. Také zde zhodnocuji naplnění vytyčených cílů i užití výsledků v praxi.

2. Mnohost trestné činnosti

Pod pojem pluralitní trestná činnost řadíme situace, kdy pachatel spáchá jedním či více skutky dva a více trestných činů. Základními formami mnohosti trestné činnosti jsou recidiva (zpětnost) a souběh trestných činů (konkurence). Oba instituty slouží k adekvátnímu trestnímu postihu takové formy kriminality, neboť tato na rozdíl od singulární trestné činnosti vykazuje typicky vyšší míru společenské škodlivosti.¹ Rozlišování mezi těmito formami je významné vzhledem k odlišnému ukládání trestů a rozdílným trestním sazbám.²

2. 1. Recidiva

Recidiva není výhradně trestněprávním institutem, neboť je předmětem zkoumání také dalších disciplín, které s trestním právem úzce souvisí. Z tohoto důvodu lze tento institut definovat několika způsoby.³

Z trestněprávního pohledu označujeme jako recidivu případ, kdy se pachatel, který byl již jednou pravomocným rozsudkem soudu odsouzen, dopustí nového trestného činu.⁴

Na tento pojem lze nahlížet z kriminalisticko-statistického pohledu. V tomto případě recidivu definujeme jako situaci, kdy je pachatel opakovaně evidován v kriminálních statistikách.⁵ V neposlední řadě je možné uvedený pojem vymezit kriminologickou optikou, kde na rozdíl od trestněprávního pohledu, není důležité, zda byl pachatel za trestný čin odsouzen či nikoli. Recidivu zde charakterizujeme jako opakované patologické chování pachatele, a to bez přihlídnutí k tomu, zda byl za předchozí skutek odsouzen nebo pouze trestně stíhán.⁶

Penologické a penitenciární pojetí definují recidivu jako případ, kdy se pachatel ocitne minimálně po druhé ve výkonu TOS. Tento náhled na zpětnost je tedy nejužší. Penologie, jako věda týkající se obecně trestních sankcí, zkoumá především účinky a efektivitu zvolených trestů. Penitenciaristika je spjata s výkonem nepodmíněného TOS

---

¹ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 385.

² Tamtéž, s. 406.

³ Tamtéž, s. 407.

⁴ PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 570 (§ 42).

⁵ ROZUM, Jan a kol. Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 9, s. 209.

⁶ Tamtéž.

a jejím cílem je zvolit adekvátní vězeňský režim pro recidivisty. Obě disciplíny se zabývají otázkou, proč předchozí trest nebyl účinný.⁷

2. 1. 2. Druhy recidivy

Z hlediska doby spáchání trestného činu a jeho druhu lze rozlišovat několik forem recidivy.

Jestliže byl pachatel odsouzen před spácháním nového trestného činu pro jakýkoli jiný trestný čin, a to i nedbalostní, hovoříme o recidivě obecné.⁸ Další formou je recidiva stejnorodá nebo rovněž druhová, která nastává za situace, kdy byl pachatel již jednou odsouzen za trestný čin stejného druhu. Pokud byl pachatel v předchozí době odsouzen pro totožný trestný čin, jedná se o recidivu speciální.⁹

Z časového hlediska rozeznáváme recidivu omezenou a neomezenou. Pokud je pro kvalifikaci recidivy nutné, aby mezi pravomocným odsuzujícím rozsudkem a nově spáchaným trestným činem uplynula určitá časová doba, jedná se o zpětnost omezenou. V ostatních případech jde o recidivu časově neomezenou.¹⁰

V neposlední řadě se rovněž můžeme setkat s pojmem zvlášť závažná recidiva, který používala předchozí právní úprava a nastává v případě, kdy se pachatel dopustí zvlášť závažného zločinu, ačkoli byl v minulosti pro takový čin již potrestán.¹¹

Od zmíněných pojmů je nutné odlišovat případy nepravé recidivy, jež stojí na pomezí recidivy a souběhu trestných činů. Jedná se o situaci, kdy pachatel spáchá trestný čin v době po vyhlášení odsuzujícího rozsudku, ale před nabytím jeho právní moci.¹² Tento případ bývá někdy také označován jako recidiva zdánlivá nebo mnohost trestných činů *sui generis*.¹³

---

⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 408.

⁸ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 570 (§ 42).

⁹ Tamtéž.

¹⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 409.

¹¹ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 387 (§ 41).

¹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 337.

¹³ CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém Trestním zákoníku. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2009, č. 11 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](http://databaze.beck-online.cz).

2. 2 Souběh trestných činů

Jako souběh trestných činů označujeme situaci, kdy se pachatel dopustil dvou či více trestných činů dříve, než byl pro některý z nich odsouzen odsuzujícím rozsudkem prvního stupně. Podmínkou je, že toto rozhodnutí později nabude právní moci.¹⁴ Vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu prvního stupně tedy představuje moment, jež odděluje souběh trestné činnosti od recidivy za předpokladu, že v totožném řízení také došlo k pravomocnému odsouzení pachatele.^{15 16}

Za situace, kdy pachatel již byl varován v podobě vyhlášení odsuzujícího rozsudku či doručení trestního příkazu, je na místě reagovat na opětovně spáchaný trestný čin přísněji, než je tomu u souběhu trestných činů.¹⁷ Z uvedeného je seznatelné, že konkurence trestných činů je považována za méně škodlivou formu mnohosti trestné činnosti.

2. 2. 1. Třídění souběhu trestných činů

Také u souběhu trestných činů rozlišujeme několik druhů. Trestní právo rozeznává konkurenci jednočinnou (ideální, formální, současná) a vícečinnou (reálná, materiální a postupná). Při jednočinném souběhu naplní pachatele jediným skutkem znaky několika trestných činů. Pokud se pachatel dopustí více skutky několika trestných činů dříve, než je kvalifikovaně upozorněn prostřednictvím pravomocného odsouzení, jedná se o konkurenci vícečinnou.¹⁸

V teorii trestního práva se můžeme setkat s pojmem jednočinného souběhu stejnorodého, kdy se pachatel jedním skutkem dopustí vícekrát totožného trestného činu. Oproti tomu stojí jednočinný souběh nestejnorodý, kdy pachatel jedním skutkem naplní různé skutkové podstaty dvou a více trestných činů.¹⁹ Vícečinný souběh stejnorodý nastává v situaci, kdy pachatel více skutky poruší totožná ustanovení trestního zákona.

---

¹⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. 336 s.

¹⁵ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 649, (§ 43).

¹⁶ V podrobnostech k povaze odsuzujícího rozsudku viz ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 649, (§ 43), Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. března. 1998 sp. zn. 4 To 124/98.

¹⁷ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, Vanduchová, Marie. *Systém českého trestního práva. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 429.

¹⁸ KRATOCHVÍL, Vladimír: O jednom z aspektů podmíněného odsouzení, souběhu a recidivy. *Právní obzor*, 1975, č. 9, s. 807.

¹⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, Vanduchová, Marie. *Systém českého trestního práva. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 429.

Jestliže pachatel svým jednáním porušil postupně několik ustanovení TZ, hovoříme o vícečinném souběhu nestejnorodém.²⁰

Pro úplnost je nutné dodat, že v některých případech je souběh trestných činů vyloučen. Jedná se o takzvanou zdánlivou konkurenci, kdy postačí, že bude jednání pachatele posouzeno jen podle jednoho ustanovení TZ.^{21 22}

2.3. Vývoj právní úpravy

Názory na pojetí a sankcionování pluralitní trestné činnosti se v čase vyvíjely. Dle klasické školy nemělo v případě recidivy docházet ke zvýšení trestu, neboť takový pachatel je poté trestán dvakrát, což je v rozporu s existencí překážky věci rozsouzené. Pozitivisté dokonce mezi recidivou a souběhem nečinili rozdíl a stavěli obě formy mnohosti trestné činnosti na stejnou úroveň.²³ Uvedenému názoru klasické školy lze oponovat, neboť v případě zpětnosti nedochází k potrestání pachatele dvakrát pro totožný skutek. V novém odsouzení recidivujícího pachatele je reflektována zvýšená společenská škodlivost jeho činu. Z tohoto důvodu je v některých případech na místě přikročit k přísnějšímu trestu, než je tomu u singulární trestné činnosti.

Prvorepubliková literatura definovala konkurenci jako *“střetnutí se dvou nebo více zločinů téhož individua, o nichž se má v tomtéž řízení rozhodovati”*.²⁴ Pojmovými znaky konkurence byla pluralita trestných činů a dále skutečnost, že tyto delikty jsou předmětem totožného trestního řízení. Tento institut se rovněž vztahoval na případy, kdy trestné činy nebyly předmětem stejného trestního procesu, nicméně byly spáchány dříve, než byl pachatel pro některý z nich souzen.²⁵ Moment, jenž odděloval obě formy mnohosti trestných činů, bylo vynesení odsuzujícího rozsudku.²⁶ Souběh trestných činů byl diferencován na ideální a reálný, což odpovídá dnešnímu třídění.

---

²⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, Vanduchová, Marie. *Systém českého trestního práva. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 429.

²¹ Důvody, které vylučují souběh trestných činů, jsou poměr speciality, subsidiarity, faktické konzumpce, pokračování v trestném činu, trestný čin hromadný, trestný čin trvajících a trestný čin opilství dle § 360 TZ.

²² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 342.

²³ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 205.

²⁴ KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Bursík & Kohout, 1911. str. 158.

²⁵ KALLAB, Jaroslav, *Trestní právo hmotné*, Praha: Melantricha a. s., 1935, str. 77.

²⁶ MIŘIČKA, August. *Trestní právo hmotné: část obecná*. 10 vyd. Praha: Všehrd, 1932, s. 84.

Z pohledu trestání tehdy platný trestní zákoník mezi jednotlivými formami konkurence nečinil rozdíl.²⁷ Ve vztahu k trestání konkurence byla dominantní absorpční teorie, avšak v některých případech docházelo k její modifikaci.²⁸

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 68/1957 Sb. (dále jen “trestní zákon z roku 1950”) reflektoval konkurenci trestných činů jako obecnou přitěžující okolnost.²⁹ Totožnou optikou na tento institut nahlížel následně i TrZ. Při trestání konkurence byla dominantně uplatňována absorpční zásada, která byla v některých případech modifikována.³⁰ Předchozí právní úprava při ukládání trestu u konkurence trestných činů explicitně nerozeznávala, zda se jedná o souběh jednočinný či vícečinný, neboť možnost postihu byla pro oba druhy konkurence totožná, což je rozdíl oproti současné právní úpravě, neboť TZ umožňuje přísnější trestní postih v rámci zvýšené trestní sazby v případě vícečinného souběhu.³¹

Právní úprava institutu recidivy se v čase několikrát proměnila. Dle zákona č. 117/1852 Sb., Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927 (dále jen “trestní zákon z roku 1852”) se zpětnosti dopustil ten, kdo znovu spáchal trestný čin, ačkoli byl v minulosti pro jiný již potrestán. Uvedené pojetí bylo následně převzato do československého trestního práva. Pokud se pachatel opětovně dopustil jakéhokoli trestného činu, jednalo se o recidivu v širším smyslu. O zpětnost v užším smyslu šlo tehdy, když se pachatel dopustil stejného trestného činu nebo pokud “*trestný čin vzešel z těžé zločinné náklonnosti*”. Reflektována byla pouze recidiva stejnorodá a to jako obecná přitěžující okolnost. Zpětnost dále podmiňovala vyšší trestní sazbu u vybraných trestných činů. Recidiva byla rovněž zakotvena jako kvalifikační znak u trestného činu krádeže, jenž činil z přestupku zločin, za předpokladu že hodnota odcizené věci byla více než 500 Kč a pachatel byl již pro krádež dvakrát potrestán, přičemž nebylo rozhodné, zda se jednalo o přestupek či zločin. Formální podmínkou recidivy ve všech zmíněných případech bylo, že uložený trest musel

---

²⁷ KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Bursík & Kohout, 1911. str. 158.

²⁸ KALLAB, Jaroslav, *Trestní právo hmotné*, Praha: Melantricha a. s., 1935, str. 79.

²⁹ Ustanovení § 20 písm. f), zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 68/1957 Sb.

³⁰ Podrobněji viz PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 289 (§ 42).

³¹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, Vanduchová, Marie. *Systém českého trestního práva. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 201.

být vykonán nebo prominut. Pouze některé vedlejší trestní zákony té doby spojovaly zpětnost pouze s předchozím odsouzením.^{32 33}

Pro kvalifikaci recidivy nebylo rozhodné, jaká doba uplynula od předchozího odsouzení, neboť promlčení zpětnosti tehdejší trestní právo neupravovalo.³⁴

Trestní zákon z roku 1950 se odklonil od dosavadního pojetí recidivy. Zpětnost byla přitěžující okolností, pokud byl pachatel pro trestný čin stejného druhu již odsouzen. Tato právní úprava byla hodnocena jako nedostatečná, neboť k tíži pachatele bylo možné posuzovat pouze recidivu druhovou.³⁵

TrZ rozšířil pojetí zpětnosti, neboť jako přitěžující okolnost bylo možné považovat recidivu obecnou. Zákon výslovně uváděl, že v závislosti na povaze předchozího odsouzení soud nemusí tuto skutečnost považovat za přitěžující okolnost.³⁶ Právní úprava byla novelou z roku 1997 rozšířena o demonstrativní výčet okolností, které měl soud vzít v potaz při úvahách o povaze předchozího odsouzení. Tuto změnu lze hodnotit kladně, neboť uvedená novela zdůraznila materiální pojetí zpětnosti.³⁷ Formální náležitostí recidivy zde bylo předchozí odsouzení, přičemž nebylo vyžadováno ani částečné vykonání dříve uloženého trestu.³⁸

K recidivě se v této době rovněž hojně vyjadřovala judikatura.³⁹ Z činnosti soudu tak vzešla kritéria, která je nutno vzít v potaz při trestání recidivistů (některá z nich byla poté explicitně zakotvena v TrZ, tak je tomu i dnes). Nejvyšší soud v této souvislosti uložil soudům nižším instancím povinnost, aby při ukládání trestů neopomíjeli dostatečné zhodnocení předchozí trestné činnosti, neboť pouze takto mohly soudy učinit správný závěr o významu recidivy u konkrétního pachatele.⁴⁰ Závěry, které vyplynuly z tehdejší

---

³² Jednalo se například o zákon o válečné lichvě ze 17. 10. 1919, č. 568 Sb. z.a n.

³³ MÍŘIČKA, August. *Trestní právo hmotné: část obecná*. 10 vyd. Praha: Věšhrd, 1932, s. 90 - 91.

³⁴ Tamtéž, s. 91.

³⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, Vanduchová, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 215.

³⁶ Ustanovení § 34 písm. l), zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 274/2008 Sb.

³⁷ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 292 - 293 (§ 42).

³⁸ Tamtéž, s. 290.

³⁹ Například rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 22. ledna 1965, sp. zn. 5 Tz 42/64, rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. dubna 1965, sp. zn. 1 To 96/65, stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 4. dubna 1974, č. j. Tpjf 28/73, rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 17. dubna 1974, sp. zn. 5 Tz 33/74.

⁴⁰ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 294 (§ 42).

činnosti soudů, jsou aplikovatelné i dnes a s některými blíže pracuji v následující kapitole, která je věnována soudobému pojetí a trestání recidivy.

3. Právní úprava trestání recidivy

Pro vymezení rozdílu mezi trestním postihem jednotlivých forem mnohosti trestné činnosti je nutné zabývat se stručně sankcionováním souběhu trestných činů, jež je upraveno v § 43 TZ.

Pro sankcionování souběhu trestných činů je výchozí zásada absorpční. Tato je doplněna o zásadu kumulační, neboť vedle trestu stanoveného pro čin nejpřísněji trestný, lze uložit i další druhy trestu, pokud je to důvodné vzhledem k některému ze sbíhajících se trestných činů. V právní úpravě trestání konkurence se projevuje také zásada asperační, neboť souběh trestných činů je považován za obecnou přitěžující okolnost. Dále se tento princip projevuje v možnosti fakultativně uložit TOS v rámci zvýšené trestní sazby⁴¹.

Pokud nebylo o trestných činech v poměru konkurence rozhodnuto v rámci společného řízení, může následně dojít k uložení souhrnného trestu, přičemž pro jeho výměru se užívá stejných pravidel, jako je tomu v případě trestu úhrnného.^{42 43}

Současná trestněprávní doktrína vychází z teze, že reakce na trestný čin recidivujícího pachatele musí být přísnější, než je tomu u konkurence trestných činů. V této situaci již pachatel byl varován předchozím pravomocným odsouzením. V případě recidivy se ukládají samostatné tresty.⁴⁴ Tyto jsou stanoveny dle jednotlivých zásad pro ukládání trestů a k jejich výkonu dochází postupně.⁴⁵

Je však třeba mít na paměti, že recidivisté nepředstavují stejnorodou skupinu a ke každému případu zpětnosti je nutné přistupovat individuálně. Reakce na opětovně spáchaný trestný čin se bude odvíjet mimo jiné od osoby pachatele, neboť v některých případech, ač dle zákonné úpravy půjde o recidivu, se může jednat pouze o vybočení z jinak spořádaného života. Trestný čin takového pachatele nebude vykazovat vyšší společenskou škodlivost, jako by tomu bylo u pachatele, který je v trestněprávní nauce

---

⁴¹ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 647 (§ 43).

⁴² Tamtéž, s. 662.

⁴³ V podrobnostech k podmínkám uložení souhrnného trestu viz ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 662 (§ 43).

⁴⁴ ŠČERBA, Filip. Ke kumulaci podmíněně odložených trestů odnětí svobody a nařízení jejich výkonu aneb nad jedním nálezem Ústavního soudu. Státní zastupitelství [online databáze], 2020, č. 1 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 453.

označován jako nebezpečný recidivista. Zde se jedná o pachatele, který má sklony k opětovnému páchání trestné činnosti.⁴⁶

TZ pracuje s recidivou hned na několika místech v různých formách. Jednak ji lze fakultativně posuzovat jako obecnou přitěžující okolnost dle ustanovení § 42 písm. p) TZ. Dále se s ní můžeme setkat jako se znakem základní a kvalifikovaných skutkových podstat ve zvláštní části TZ. Kvalifikovaná recidiva je rovněž důvodem pro mimořádné zvýšení TOS ve smyslu § 59 TZ. V neposlední řadě je recidiva okolnost, jež ovlivňuje zařazení pachatele do určitého typu věznice.⁴⁷

3. 1. Recidiva jako znak skutkové podstaty

U některých trestných činů tvoří recidiva znak skutkové podstaty. Ve zvláštní části TZ může být vyjádřena jako předchozí odsouzení či opětovného spáchání trestného činu.⁴⁸

Pokud se recidiva objevuje ve skutkové podstatě v podobě opětovného spáchání trestného činu, týká se uvedené rovněž vícečinného souběhu.⁴⁹ Naplnění kvalifikované skutkové podstaty zde není vázáno na předchozí formální odsouzení, nýbrž na faktické opětovné spáchání trestného činu. Tento znak bude naplněn i v případě, že předchozí odsouzení již bylo zahlazeno, což je rozdíl oproti pojetí recidivy jako obecné přitěžující okolnosti dle § 42 písm. p). TZ.⁵⁰ Pro úplnost je nutné dodat, že znak předchozího odsouzení nebo potrestání se ve zvláštní části TZ pojí s určitým časovým úsekem, přičemž se nejčastěji jedná o tři roky.⁵¹

V těchto případech představuje recidiva okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby.⁵² Ani zde není vyloučeno přičíst zpětnost k tíži pachatele jako přitěžující okolnost.

---

⁴⁶ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 210.

⁴⁷ PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 570 (§ 42).

⁴⁸ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 642 (§ 42).

⁴⁹ CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém Trestním zákoníku. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2009, č. 11 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁵⁰ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1246 (§ 140).

⁵¹ DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 17.9.2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁵² CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém Trestním zákoníku. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2009, č. 11 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

Tento postup je však možný pouze, pokud došlo k výraznému překročení minimální intenzity, která je vyžadována pro naplnění příslušné skutkové podstaty.⁵³

Vyšší trestní sazby jsou stanoveny pro trestné činy s nejčastějším výskytem, kterými jsou například krádež dle § 205 odst. 2 TZ, ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 odst. 2 písm. c) TZ a rovněž pro některé závažné trestné činy jako je například vražda § 140 odst. 3 písm. h).⁵⁴

3. 1. 1. Jsou speciální skutkové podstaty nutné pro adekvátní trestní postih recidivy?

Speciální skutkové podstaty pro recidivisty jsou charakteristické vyšší dolní i horní hranicí trestních sazeb. V této souvislosti vyvstává otázka, zda jsou skutečně potřebné pro adekvátní trestní postih recidivy.

Drápal podotýká, že v současné době ukládáme pachateli trest hlavně za trestný čin, jehož se dopustil, nikoli za život jaký žil. Zdůrazňuje, že citelnost ukládané sankce je odvislá především od závažnosti trestného činu. Dle jeho názoru je legitimní v určitých případech trestat recidivisty přísněji, nicméně k tomu nejsou zapotřebí vyšší trestní sazby, neboť recidivu lze zohlednit v rámci základních trestních sazeb. Současná právní úprava nabízí dle jeho názoru soudům dostatek prostředků, prostřednictvím kterých mohou zohlednit trestní minulost pachatele.⁵⁵

Inkapacitace recidivujících pachatelů je jedním z argumentů odůvodňující potřebu speciálních trestních sazeb.⁵⁶ Avšak v důsledku toho dochází k ukládání dlouhých nepodmíněných trestů, které jsou velmi nákladné a představují jeden z důvodů vysokého počtu uvězněných osob v České republice.⁵⁷ Po přijetí aktuálního TZ nedošlo k zamýšlenému snížení vězeňské populace, což je přičítáno zejména zpřísnění trestního

---

⁵³ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání* (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 642 (§ 42).

⁵⁴ V podrobnostech, které speciální skutkové podstaty pro recidivisty TZ upravuje viz DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 17.9.2022], Tabulka A.1. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁵⁵ DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 17.9.2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ ROZUM, Jan a kol. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 16.

postihu recidivy u nejčastěji páchaných trestných činů.⁵⁸ Nadto je nutné podotknout, že hrozba přísnějších sankcí v praxi nepředstavuje účinnou prevenci recidivy.⁵⁹

Dle Drápala z těchto důvodů nejsou vyšší trestní sazby v případě recidivy opodstatněné. Také poukazuje na skutečnost, že efektivita tohoto institutu ve vztahu k prevenci recidivy dosud nebyla prokázána žádným empirickým výzkumem. Z těchto důvodů považuje za vhodné přistoupit k jejich zrušení.⁶⁰

Je důležité zamyslet se nad tím, zda zvýšené trestní sazby plní svůj účel z hlediska generální a individuální prevence. Jeden z dílčích cílů, ke kterým má trest směřovat, je výchovné působení na pachatele. Zároveň jej uložený trest má odradit od další trestné činnosti. V této souvislosti hovoříme o tzv. individuálně preventivním působení trestu.⁶¹ Recentní výzkumy v této oblasti naznačují, že pro redukci trestné činnosti v budoucnu není rozhodující druh sankce, nýbrž výchovné působení na pachatele v rámci jejího výkonu.⁶² Tyto výsledky tedy potvrzují tezi, že přísnější trest nevede k efektivnější převýchově odsouzeného. Nelze totiž říci, že přísnější a citelnější trest působí na odsouzeného větším výchovným účinkem. K naplnění individuálně preventivního účinku trestu je především nutné působit na pachatele tak, aby byly rozvíjeny všechny pozitivní prvky jeho osobnosti. Zároveň je mimořádně důležité kombinovat trestní represi s mimotrestními prostředky resocializace pachatele, jako je například psychoterapie ve výkonu TOS či postpenitenciární péče.^{63 64}

Generálně preventivním účinkem trestu se rozumí působení trestu, jež byl uložen konkrétnímu pachateli, na ostatní členy společnosti.⁶⁵ Naplnění tohoto cíle je závislé na mnoha faktorech. Jedním z nich je například samotná vědomost občanů o možnosti

---

⁵⁸ ROZUM, Jan a kol. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 21.

⁵⁹ DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 560 - 561 (§ 36).

⁶² VILLETIAZ, Patrice, GILLIERON, Gwladys, KILLIAS, Martin. The Effects on Re-offending of Custodial vs. Non-custodial Sanctions: An Updated Systematic Review of the State of Knowledge. *Campbell Systematic Reviews*. [online databáze], 2015, č. 1 [cit. 22.11.2022]. Dostupné z: onlinelibrary.wiley.com.

⁶³ NOVOTNÝ, Oto. *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, 1969, s. 76 - 77.

⁶⁴ Srov. též ROZUM, Jan, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan, VLACH, Jiří. Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2016, č. 9 [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁶⁵ KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 560 - 561 (§ 36).

přísnějšího postihu. Dále bude rozhodující, zda potenciální pachatelé vůbec zvažují otázku hrozícího trestu. Dosažení generálně preventivního účinku je tedy komplikovaný proces, k jehož naplnění prostřednictvím speciálních trestních sazeb pro recidivisty v praxi nedochází.⁶⁶

Domnívám, že speciální trestní sazby nejsou efektivním prostředkem, jak odradit pachatele od další trestné činnosti v budoucnu. Zároveň jejich prostřednictvím nedochází ani k naplnění generálního preventivního působení trestu, neboť hrozba uložení přísnějšího trestu, neodrazuje potenciální pachatele od trestné činnosti.⁶⁷ Z těchto důvodů zvýšené trestní sazby v případě recidivy nepovažuji za efektivní z hlediska individuální a generální prevence.

V souvislosti s recidivou je rovněž nutné zaměřit se na příčiny opakované trestné činnosti. Zpětnost u pachatele vypovídá o tom, že dříve uložený trest nebyl účinný. Pokud se těmito skutečnostmi nebudeme dostatečně zabývat, poté nový trest nebude naplňovat svůj účel, byť by byl přísnější než původní sankce.⁶⁸

Lze souhlasit s názorem, že při recidivě pachatele je v určitých situacích na místě přistoupit k přísnějšímu trestnímu postihu, neboť zpětnost v některých případech může zvyšovat škodlivost trestného činu pro společnost. Nicméně uložený trest musí být přiměřený spáchanému trestnému činu, neboť pouze v tomto případě bude docházet k naplnění jeho účelu. Domnívám se, že spravedlivého a adekvátního postihu recidivistů lze dosáhnout i v rámci nezvýšených trestních sazeb, neboť i zde má soud k dispozici prostředky, jimiž může reflektovat trestní minulost pachatele a uložit tak citelnější a přísnější sankci.

3. 1. 1. Skutková podstata § 205 odst. 2 TZ

Zvláštností je ustanovení § 205 odst. 2 TZ, jež je kombinací základní a kvalifikované skutkové podstaty. Názory na povahu této skutkové podstaty se po přijetí TZ lišily napříč odbornou veřejností. Ke sjednocení názoru na předmětné ustanovení došlo rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2011 15, sp. zn. Tdo 1035/2011. Jedná se o samostatnou

---

⁶⁶ DRÁPAL, Jakub. Kriminologické aspekty ukládání trestů. Praha: Univerzita Karlova Právnická fakulta, katedra trestního práva, ZS 2020-2021, 25. 11. 2020. [cit. 11. 11. 2022], min. 5 - 7. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=9KON1yio0S8&t=330s>.

⁶⁷ DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. Trestněprávní revue [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁶⁸ NOVOTNÝ, Oto. *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, 1969, s. 87.

skutkovou podstatu, jež obsahuje kvalifikační znak zpětnosti, přičemž pro nastoupení trestní odpovědnosti není nutné způsobení škody nikoli nepatrné na cizím majetku.

Sankcionování opakované krádeže bez minimální hranice způsobené škody je dlouhodobě považováno za problematické, neboť v takových případech je pachatel trestán i za bagatelní majetkovou kriminalitu, v důsledku čehož dochází k přetěžování vězeňského systému.^{69 70} Kritizováno je rovněž nedostatečné odůvodnění přijetí tohoto institutu. Důvodová zpráva v tomto ohledu není nijak detailní, přičemž zakotvení institutu vyšších trestních sazeb jako prevence recidivy nemá oporu ani v empirických výzkumech.⁷¹

Míra trestního postihu pachatele se má primárně odvíjet od závažnosti trestného činu. Ustanovení § 205 odst. 2 TZ však tomuto postulátu odporuje, neboť zde dochází k uložení přísnějšího trestu za jednání, které mnohdy vykazují minimální společenskou škodlivost.⁷² V těchto případech je kladen příliš velký důraz na dřívější život pachatele než na samotnou závažnost trestného činu. Pachatel je zde sankcionován za určité vlastnosti, jež mu přisuzuje zákon, v tomto případě je to skutečnost, že v minulosti již byl odsouzen či potrestán za takový čin.⁷³ Z těchto důvodů je dle mého názoru nutné zvážit novelizaci předmětného ustanovení, neboť v jeho důsledku dochází k nežádoucímu přepínání trestní represe.

Za problematické rovněž považuji nedostatečné odůvodnění přijetí předmětného ustanovení. Pokud zákonodárce přijme právní úpravu, jež umožňuje přísnější postih určité skupiny pachatelů, pak je nutné, aby její existenci řádně odůvodnil. Důvodová zpráva vzhledem k této problematice není nijak detailní a nelze tedy říci, že by zákonodárce dostatečně zdůvodnil, proč je krádež v případě, že ji spáchá recidivista, nutné trestně postihovat za předpokladu, že nejsou naplněny znaky skutkové podstaty § 205 odst. 1 TZ.^{74 75} Musil upozorňuje na zásadu *in dubio pro libertate*, jež platí pro normotvorbu v

---

⁶⁹ ROZUM, Jan a kol. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 21.

⁷⁰ SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014, s. 32.

⁷¹ DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 21.11.2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁷² Tamtéž.

⁷³ JOCHMAN, David. Recidiva jako okolnost zakládající trestní odpovědnost a rovnost před zákonem. *Bulletin advokacie* [online databáze], 2021, č. 3 [cit. 23. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁷⁴ Tamtéž.

oblasti trestního práva. Z uvedené zásady vyplývá povinnost zákonodárce dostatečně a přesvědčivě zdůvodnit nezbytnost kriminalizace určitého jednání, pokud tak neučiní, je nutné takovou reglementaci zrušit.⁷⁶ Domnívám se, že současná právní úprava této zásadě nevyhovuje.

Zrušení dolní hranice představuje jednu z možných podob navrhované novelizace. Tato změna by však umožnila ukládání krátkodobých TOS, které jsou částí odborné veřejnosti vnímány jako problematické.^{77 78} Dále přichází v úvahu upravit předmětné ustanovení na kvalifikovanou skutkovou podstatu, kde by recidiva nefigurovala jako znak zakládající trestní odpovědnost, ale působila by jako okolnost zvyšující trestní sazbu.⁷⁹ Drápal v této souvislosti navrhuje stanovení minimální hranice škody ve výši 1000 Kč, kterou by bylo zapotřebí způsobit k naplnění této skutkové podstaty.

Domnívám se, že odstranění dolní hranice trestní sazby v ustanovení § 205 odst. 2 TZ a krátkodobé TOS by v určitých případech představovaly vhodný prostředek pro trestní postih opakovaných krádeží, neboť mohou efektivně plnit funkci výstrahy. Odpůrci krátkodobých TOS namítají, že během několikaměsíčního výkonu trestu nelze dosáhnout převýchovy pachatele. S uvedeným názorem se neztotožňuji. Pachatel je v této situaci vyňat ze svého dosavadního prostředí a zároveň dochází k inkapacitaci.⁸⁰ Prostřednictvím toho jsou vytvářeny vhodné podmínky pro převýchovu pachatele, která není omezena pouze na dobu výkonu TOS. Nepodmíněný TOS rovněž umožňuje intenzivnější práci s pachatelem, na kterého tak může být výchovně působeno značně více ve srovnání s jinými druhy trestu. Uvěznění však musí být spojeno i s dostatečnou přípravou na propuštění z výkonu trestu a následnou postpenitenciární péčí. Krátkodobý TOS může

---

⁷⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Sněmovní tisk č. 410/0 [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České Republiky, 25. 2. 2008. [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné na <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>.

⁷⁶ MUSIL, Jan. Respektuje český zákonodárce princip subsidiarity trestní represe? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 2007, č. 2, s. 25.

⁷⁷ ROZUM, Jan a kol. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 23 - 24.

⁷⁸ Srov. též VICHEREK, Roman. Krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody – potřebujeme ho v praxi nebo ne? In: Ščerba, F.(ed.) *Kriminologické dny 2018*, 1. vydání. Olomouc: Iuridicum 43 Olomoucense, 2018, s. 239–243.

⁷⁹ JOCHMAN, David. Recidiva jako okolnost zakládající trestní odpovědnost a rovnost před zákonem. *Bulletin advokacie* [online databáze], 2021, č. 3 [cit. 23. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

⁸⁰ NOVOTNÝ, Oto. *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, 1969, s. 200 - 201.

mít v určitých případech rovněž žádoucí odstrašující účinek, prostřednictvím kterého lze efektivně dosáhnout individuálně preventivního účinku.⁸¹

Vzhledem k této problematice nesmí být taktéž opomenut institut mimořádného snížení trestu, neboť ten umožňuje uložení TOS pod dolní hranici zákonné trestní sazby, pokud jsou k tomuto postupu splněny podmínky § 58 TZ. Jeho prostřednictvím by v některých případech mohl být řešen příliš přísný trestní postih u opakovaných krádeží. Nicméně se domnívám, že zrušení dolní hranice by v tomto případě představovalo systémovější řešení dané problematiky.

Variantu novelizace se stanovením minimální hranice škody rovněž považuji za vhodnou. Podobnou strukturu měla prvorepubliková právní úprava opakované krádeže.⁸² Prostřednictvím zakotvení speciální škody do ustanovení § 205 odst. 2 TZ by bylo možné přísněji postihovat opakující se krádeže, ale zároveň by nedocházelo k nastoupení trestní odpovědnosti v případech, kdy dojde k odcizení předmětů velmi malé hodnoty. Předmětné ustanovení by po uvedené změně lépe vyhovovalo zásadě ekonomie trestní represe.

3. 2. Předchozí odsouzení jako přitěžující okolnost

Obě formy mnohosti trestné činnosti jsou v soudobé právní úpravě považovány za přitěžující okolnost. Jak jsem již předeslala, recidiva je oproti souběhu trestných činů považována za závažnější formu mnohosti trestné činnosti.

Pod ustanovení § 42 písm. p) TZ náleží všechny výše zmíněné druhy recidivy.⁸³ Zpětnost není vyloučena ani u nedbalostních trestných činů, neboť i takové jednání může být projevem určité nedisciplinovanosti či lhostejnosti pachatele k hodnotám chráněným trestním právem.⁸⁴

Formální podmínkou recidivy je předchozí pravomocné odsouzení pachatele. Jako přitěžující okolnost ve smyslu § 42 písm. p) lze rovněž považovat předchozí odsouzení,

---

⁸¹ ŠČERBA, Filip. Tresty alternativní a nepodmíněné – doplnění diskuze. Státní zastupitelství, 2014, č. 2, s. 65.

⁸² Viz kapitola 2. 3. Vývoj právní úpravy

⁸³ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 570 (§ 42).

⁸⁴ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 4. 4. 1974, č. j. Tpjf 28/73, část II, bod 2.

pokud bylo vydáno soudem členského státu Evropské unie. V ostatních případech bude možné předchozí odsouzení považováno za přitěžující okolnost dle § 42 písm. n) TZ.⁸⁵

Pokud dojde k novému trestnému činu v době mezi vyhlášením odsuzujícího rozsudku a nabytí právní moci, nejedná se z trestněprávního hlediska o recidivu ani souběh trestných činů.⁸⁶ Tuto situaci nelze posuzovat jako přitěžující okolnost dle § 42 písm. n) TZ, neboť svou typovou závažností odpovídá více recidivě než souběhu.⁸⁷ Soud při ukládání trestu tuto skutečnost posoudí jako přitěžující okolnost v zákoně výslovně neuvedenou.⁸⁸ Pokud následně odsuzující rozsudek nabude právní moci, na povaze tohoto druhu recidivy to nic nemění.⁸⁹

K recidivě však soud za stanovených okolností nemusí přihlídnout.⁹⁰ Dikce předmětného ustanovení ponechává soudu možnost dle povahy předchozí odsouzení nepřisuzovat trestní minulost pachatele k jeho tíži. Posuzování recidivy jako přitěžující okolnosti je tedy fakultativní. Předchozí odsouzení půjde k tíži pachatele, pokud vzhledem ke své povaze zvyšuje závažnost nového trestného činu.⁹¹ Zákon obsahuje demonstrativní výčet okolností, které soud musí zohlednit. Jedná se primárně o okolnosti určující povahu a závažnost trestného činu.⁹² Z výše uvedeného vyplývá, že současné pojetí recidivy je formálně-materiální.^{93 94}

Účinná právní úprava v obecné rovině vymezuje, jaké skutečnosti musí soud při hodnocení předchozího odsouzení vzít v úvahu. V následující části práce se zabývám vybranými problematickými aspekty, které mohou při posuzování recidivy vyvstat.

---

⁸⁵ V podrobnostech viz KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 643 (§ 42).

⁸⁶ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 571 (§ 42).

⁸⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír: O jednom z aspektů podmíněného odsouzení, souběhu a recidivy. *Právní obzor*, 1975, č. 9, s. 808.

⁸⁸ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 577 (§ 42).

⁸⁹ KRATOCHVÍL, Vladimír: O jednom z aspektů podmíněného odsouzení, souběhu a recidivy. *Právní obzor*, 1975, č. 9, s. 808.

⁹⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 454.

⁹¹ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 643 (§ 42)

⁹² V podrobnostech k okolnostem, jež je nutné brát v úvahu při hodnocení povahy předchozího odsouzení viz KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 642 (§ 42).

⁹³ Tamtéž, s. 642, 644.

⁹⁴ Specifickým důvodem, pro který soud nemusí posoudit recidivu jako přitěžující okolnost, je spáchání trestného činu ve stavu vyvolaném duševní poruchou. Obdobně tomu je u pachatele, jenž zneužívá návykové látky a činu se dopustí pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím užíváním. V obou případech je pro tento privilegovaný způsob nutné, aby pachatel zahájil léčení nebo učinil jiná opatření k jeho zahájení.

3. 2. 1. Doba uplynulá od posledního odsouzení

Oproti některým minulým právním úpravám nelze k předchozímu odsouzení přihlížet bez časového omezení. Významnou skutečností, kterou je nutné hodnotit, je tedy doba, která uběhla od posledního odsouzení.

TrZ tuto okolnost výslovně neupravoval, avšak k této skutečnosti bylo možné přihlížet jako k okolnosti zákonem výslovně neupravené. Účinná právní úprava tuto okolnost již explicitně obsahuje.⁹⁵ Tuto změnu považuji za pozitivní, neboť se jedná o natolik významnou skutečnost, že je nutné k ní přihlížet v každém posuzovaném případě.

Nicméně TZ nepodává bližší informace o tom, jak dlouhá by tato doba měla být. Aplikační praxe zaujala stanovisko, že doba tři roky od posledního odsouzení není dostatečná, aby vylučovala předchozí odsouzení jako přitěžující okolnost.⁹⁶ Uplynutí deseti let však recidivu zpravidla vylučuje. Pouze ve výjimečných situacích bude mezi aktuálně souzeným a minulým trestným činem kriminologický vztah, který bude odůvodňovat přičtení recidivy jako přitěžující okolnosti.⁹⁷ V praxi je však možné setkat se i případy, kdy bylo předchozí odsouzení reflektováno i po uplynutí delší doby. Drápal k této problematice uvádí, že by bylo vhodné stanovit určité vodítko, jež by určovalo, kdy trestní minulost pachatele hraje roli při ukládání nového trestu. Zároveň dodává, že časová hranice bude proměnlivá mimo jiné s ohledem na posuzovaný trestný čin. Z tohoto důvodu ji nelze stanovit pevně.⁹⁸

Domnívám se, že doba, která uplynula od předchozího odsouzení, musí být hodnocena komplexně se všemi dalšími okolnostmi, jež determinují povahu předchozího odsouzení. Jak je uvedeno výše, soudní praxe stanovila určité časové úseky určující, kdy lze zpravidla posuzovat předchozí odsouzení k tíži pachatele a kdy nikoli. Pokud se soud v konkrétním případě od těchto vymezených hranic odchýlí, poté je nutné, aby tento postup náležitě odůvodnil a v rozhodnutí uvedl úvahy, jež jej vedly při hodnocení recidivy ve vztahu k ukládanému trestu. Myslím si, že přesné hranice v této souvislosti vymezit nelze, neboť náprava pachatele se bude v každém případě odvíjet od individuálních skutečností a při ukládání dalšího trestu bude nutné reagovat na konkrétní okolnosti případu.

---

⁹⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 216.

⁹⁶ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 644 (§ 42).

⁹⁷ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 5. 1981, č. j. Tpjf 46/80, část I.

⁹⁸ DRÁPAL, Jakub. Recidiva. Praha: Univerzita Karlova Právnická fakulta, katedra trestního práva, LS 2020-2021, 29. 4. 2021. [cit. 11. 11. 2022], min. 50. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=iONpnRSld7A>.

3. 2. 2. Zohlednění zahlazeného odsouzení při recidivě

O recidivu se nebude jednat v případech, kdy se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen nebo pokud bylo dřívější odsouzení zahlazeno výrokem soudu, protože zde chybí formální náležitost zpětnosti.⁹⁹ Starší judikatura dovodila, že zahlazené odsouzení bude mít význam při hodnocení osoby pachatele a možnostem jeho nápravy.¹⁰⁰ V této souvislosti však lze poukázat na usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 6 Tdo 296/2019, které vymezilo poněkud nejednoznačně, jak má být předchozí odsouzení v těchto případech posuzováno. Nejvyšší soud uvedl, že předchozí odsouzení nelze brát v úvahu a při výměře nového trestu je nutné postupovat tak, jako kdyby neexistovalo. Zároveň však sdělil, že soud může vzít v potaz všechny okolnosti, jež souvisejí s předchozí trestnou činností, které nejsou právní fikcí dotčeny a vyvodit z nich příslušné závěry.

Dle Chromého je kriminální minulost pachatele součástí jeho osobnosti a vypovídá o tom, jak na něj bude nově uložená sankce působit do budoucna, přičemž nebude rozhodné, zda se jedná o zahlazené odsouzení či ne. Zároveň však uvádí, že je problematické zhodnotit, do jaké míry lze zahlazené odsouzení v rámci úvah o novém trestu vzít v potaz. Dále sděluje, že předchozí odsouzení lze reflektovat v rámci ukládání nové sankce v těchto případech pouze výjimečně, protože v opačném případě by byl zeslaben samotný účinek tohoto institutu.¹⁰¹

Drápal v této souvislosti upozorňuje na skutečnost, že zahlazení odsouzení neslouží primárně pro ukládání trestních sankcí a uvádí, že i v tomto případě, má předchozí odsouzení význam vzhledem k posouzení osobnosti pachatele. Současnou právní úpravu v tomto ohledu považuje za nedostatečnou, neboť nevymezuje, jak moc může být zahlazené odsouzení reflektováno při ukládání trestu takovému pachateli, přičemž toto kritérium považuje za nutné pro konzistentní a principiální rozhodování.¹⁰²

---

⁹⁹ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 642 (§ 42).

¹⁰⁰ Například: rozhodnutí Nejvyššího soudu SR republiky ze dne 17. 4. 1974, sp. zn. 5 Tz 33/74 část II, bod 2, stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 5. 1981, č. j. Tpjf 46/80, bod I.

¹⁰¹ CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém Trestním zákoníku. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2009, č. 11 [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹⁰² DRÁPAL, Jakub. *Recidiva*. Praha: Univerzita Karlova Právnická fakulta, katedra trestního práva, LS 2020-2021, 29. 4. 2021. [cit. 11. 11. 2022], min. 55 - 56. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=i0NpnRSld7A>.

Myslím si, že předchozí odsouzení, ačkoli došlo k jeho zahlazení, má nepochybně vliv na posouzení osobnosti jedince a možnosti jeho nápravy. Z tohoto důvodu se domnívám, že v tomto případě, ačkoli není možné hodnotit předchozí odsouzení jako přitěžující okolnost dle ustanovení § 42 písm. p) TZ, je nutné jej reflektovat v rámci úvah o druhu a výměře trestu, neboť zde nelze postupovat obdobně jako v případě prvopachatele. Zároveň z uvedeného rozhodnutí není seznatelné, jak má být zahlazené odsouzení v případě opětovného spáchání trestné činnosti hodnoceno, přičemž by bylo vhodné vymezit, jak moc může zahlazené odsouzení přihoršit pachateli v této situaci. Uvedené považuji za důležité pro předvídatelné a transparentní rozhodování o trestech.

3. 3. Kvalifikovaná recidiva

Ustanovení § 59 TZ zakotvuje institut mimořádného zvýšení TOS, jenž se užívá u těch nejzávažnějších případů recidivy. Předmětné ustanovení je odrazem asperačního trendu v sankcionování v TZ.¹⁰³ Prostředek asperace se zde projevuje tak, že soud může uložit TOS ve vyšší než dvacetileté výměře.¹⁰⁴ V těchto případech lze uložit TOS v horní polovině trestní sazby, jejíž horní hranice se zvyšuje o jednu třetinu.

Toto ustanovení nahradilo dřívější institut zvláště nebezpečné recidivy. Současné pojetí kvalifikované recidivy se liší hned v několika ohledech. Významným rozdílem je, že soud není povinen obligatorně ukládat trest v horní polovině zvýšené trestní sazby. Tuto změnu lze hodnotit pozitivně, neboť poskytuje soudu větší prostor pro diskreci a přispívá tak k větší individualizaci trestu.¹⁰⁵ Nicméně takto zpřísněná trestní sazba může převyšovat zákonný limit dvaceti let, s tím že při ukládání výjimečného trestu nesmí horní hranice převýšit třicet let.¹⁰⁶ V tomto ohledu je naopak současná právní úprava přísnější.

Postup dle tohoto ustanovení se týká pachatelů, kteří spáchají znovu zvláště závažný zločin, ačkoli byli již v minulosti pro stejný či jiný zvláště závažný zločin potrestáni.

---

¹⁰³ KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 802 (§ 59).

¹⁰⁴ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. s. 113.

¹⁰⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNÁŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 221.

¹⁰⁶ Tamtéž.

Ke zpřísnění trestu lze v této situaci přistoupit pouze za splnění formálních a materiálních podmínek.¹⁰⁷

Za potrestání se považuje aspoň částečný výkon TOS, který byl pachateli v minulosti uložen za zvlášť závažný zločin, přičemž zde neřadíme výkon vazby.¹⁰⁸ V rámci vazby jsou vůči pachateli uplatňována podobná omezení jako ve výkonu TOS. Zajišťovací trestně procesní prostředky představují pro obviněného nepochybně zátěž a v některých případech může trestní řízení samo o sobě působit jako sankce.¹⁰⁹ Nicméně na pachatele není působeno ve smyslu § 41 zákon č. 169/199 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen “zákon o výkonu trestu odnětí svobody”). Pachatel, který byl vzat v rámci přípravného řízení do vazby, není podroben programu zacházení, jehož cílem je v obecné rovině působit na něj tak, aby byl schopen znovu začlenění do společnosti.¹¹⁰ Až u pachatele, který prošel výše zmíněným programem, a přesto spáchal další zvlášť závažný zločin, lze konstatovat, že ani cílené působení na něj nevedlo k jeho nápravě. Na takovém místě je možné přistoupit, za splnění dalších podmínek, ke zpřísnění nově ukládaného trestu. Uvedenému přístupu však lze vytknout to, že zvýhodňuje odsouzené, u kterých došlo k započtení vazby na celý uložený TOS. Nadto Solnář uvádí, že k účinkům potrestání dochází i v případě, kdy byl trest vykonán vazbou. Primární složka TOS je přítomna i v započítané vazbě, navíc i zde je pravomocný odsuzující rozsudek.¹¹¹

Ustálená judikatura Ústavního soudu však této souvislosti zdůrazňuje, že je nutné k tomuto institutu přistupovat velmi citlivě a podmínky jeho aplikace je třeba vykládat restriktivně, neboť konsekvence, které z něj pro pachatele plynou, jsou velmi citelné.¹¹² Dle Ústavního soudu je možnost uložení TOS v rámci zostřené trestní sazby odůvodněna

---

¹⁰⁷ KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 804 (§ 59).

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 803.

¹⁰⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNÁŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 7.

¹¹⁰ Ustanovení § 41 zákon č. 169/199 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹¹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNÁŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 218.

¹¹² Například Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2002, sp. zn. III. ÚS 701/01, Nález Ústavního soudu ze dne 13. května 2004, sp. zn. IV. ÚS 396/03, bod VI.

právě tím, že ačkoli byl pachatel v minulosti náležitě varován v podobě potrestání, páchá opakovaně zvláště závažné trestné činy, což zvyšuje společenskou škodlivost jeho činů.¹¹³

Domnívám se, že následky plynoucí pro pachatele ze zpřísnění trestu dle § 59 TZ jsou velmi citelné, z tohoto důvodu je nutné trvat alespoň na částečném výkonu TOS. Pouze u takového pachatele lze zostření trestu ospravedlnit z hlediska generální a individuální prevence, neboť se jedná o osobu, která se opakovaně dopouští závažných trestných činů, ačkoli na niž již bylo působeno v rámci výkonu TOS. Jen za těchto podmínek lze dospět k závěru, že uložení trestu v rámci nezvýšené trestní sazby by nebylo dostačující.

Alternativně musí být splněno, že závažnost nově spáchaného zvláště závažného zločinu je vzhledem k takové recidivě a ostatním okolnostem případu vysoká nebo možnost nápravy pachatele je ztížena. Tyto dvě podmínky řadíme mezi materiální.¹¹⁴ Je nutné, aby nově spáchaný čin převyšoval obvyklou úroveň závažnosti, která bude odůvodňovat přísnější postih pachatele, neboť uložení sankce v zákonných trestních sazbách by nebylo adekvátní.¹¹⁵

3.4. Hledisko pro zařazení do typu věznice

Recidiva je významným hlediskem pro zařazení odsouzeného do určitého typu věznice.¹¹⁶ Pravidla pro zařazení odsouzeného do určitého typu věznice jsou obsažena v § 56 TZ a dále rozvedena v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody. Vhodné zařazení pachatele do určitého typu věznice a oddělení je důležité z hlediska naplnění účelu výkonu TOS, kterým je především snížení nebezpečí recidivy u odsouzeného a působit na něj tak, aby pro propuštění vedl soběstačný život v souladu se zákonem.¹¹⁷

Zpětnost zde má význam pro vymezení vnějšího a vnitřního rizika pachatele, jež je určující pro zařazení do určitého typu oddělení. V této souvislosti bude soud zohledňovat kromě dalších faktorů průběh předchozích výkonů trestů a rovněž povahu

---

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2007, sp. zn. III. ÚS 747/06, bod IV.

¹¹⁴ KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 802 (§ 59).

¹¹⁵ K materiálním podmínkám v podrobnostech viz KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 804 - 805 (§ 59), Nález Ústavního soudu ze dne 13. května 2004, sp. zn. IV. ÚS 396/03, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. dubna 1965, sp. zn. 1 To 96/65 či Nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2007, sp. zn. III. ÚS 747/06, bod V.

¹¹⁶ KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK a Jan PROVAZNÍK (eds.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi. K diferenciaci odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody*. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 188.

¹¹⁷ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 195.

trestné činnosti.¹¹⁸ Detailnější vymezení okolností, které jsou určující pro posouzení umístění do toho kterého oddělení, jsou obsaženy v ustanovení § 6a ŘVTOS. Předmětné ustanovení obsahuje kritéria, která blíže charakterizují vnější a vnitřní riziko.

---

¹¹⁸ V podrobnostech viz KALVODOVÁ, Věra. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 771 (§ 56).

4. Sankcionování pachatelů, kteří předchozí trest ještě nevykonali

V následujících kapitolách se budu věnovat sankcionování pachatelů, kteří předchozí uložené tresty dosud nevykonali. Domnívám se, že tato situace je velmi specifická, neboť na tyto recidivující pachatele ještě nebylo plně působeno v rámci výkonu trestu.

Ačkoli se dle současného pojetí zpětnosti jedná o recidivisty, Drápal v této souvislosti uvádí, že jde o případy stojící spíše na pomezí recidivy a souběhu trestných činů. K situacím, kdy má být trestán pachatel, který ještě nevykonal předcházející trest, dochází v několika případech. Jednak k uvedenému může dojít, pokud se pachatel dopustí trestné činnosti v rámci zkušební doby při podmíněném odsouzení, dále v průběhu výkonu trestu obecně prospěšných prací, po odsouzení k nepodmíněnému TOS, pokud ještě nebylo započato s jeho výkonem a rovněž po podmíněném propuštění z výkonu TOS. Ve všech těchto případech může následně docházet ke kumulaci trestů, kdy si pachatel v konečném důsledku odpykává TOS v nepřiměřené délce vzhledem k závažnosti trestné činnosti, které se dopustil.¹¹⁹

Z důvodu omezeného rozsahu práce se detailněji zaměřím především na právní rozbor ukládání dalšího trestu pachatelům, kterým byl za předchozí trestnou činnost uložen podmíněný TOS. Následně budu rozebírat zohlednění dříve uložených trestů, které při spáchání další trestné činnosti dosud nebyly vykonány, neboť už zde je možné předeslat, že absence výslovné povinnosti soudů přihlídnout k této skutečnosti byla v minulosti jedním z důvodů nepřiměřené kumulace trestů.

4. 1. Pojetí konkurence a recidivy

Úvahy o sankcionování této skupiny pachatelů se odvíjí především od samotného pojetí jednotlivých forem mnohosti trestné činnosti. Jak jsem již předestřela v předchozích kapitolách, recidiva je považována za závažnější formu pluralitní trestné činnosti a jako taková je přísněji trestána. Stěžejním momentem pro oddělení obou forem je vyhlášení odsuzujícího rozsudku soudu 1. stupně, neboť to je pokládáno za kvalifikované varování pachatele. Skutečnost, že byl pachatel takto varován, tedy dle současného pojetí pluralitní trestné činnosti ospravedlňuje případný přísnější postih v budoucnu ve vztahu k jeho

---

¹¹⁹ DRÁPAL, Jakub. Ukládání trestů v případě jejich kumulace: Jak trestat pachatele, kteří spáchali další trestný čin předtím, než vykonali dříve uložené tresty. Jurisprudence [online databáze], 2020, č. 2 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

osobě. Otázkou je, zda vynesení odsuzujícího rozsudku skutečně představuje vhodně zvolený okamžik pro oddělení jednotlivých forem.

Tolar v této souvislosti uvádí, že vynesením odsuzujícího rozsudku je vysloveno negativní hodnocení pachatelova skutku, prostřednictvím čehož je mu jasně komunikováno společenské odsouzení jeho jednání. Takový pachatel si nezaslouží mírnější postih ve formě souhrnného trestu.¹²⁰ K totožnému názoru se přiklání rovněž další autoři, neboť se shodují, že pachatel, ačkoli byl odsouzením varován, nebyl odrazen od páchání další trestné činnosti.¹²¹ Z uvedeného pojetí vyplývá, že nečiní rozdíl mezi situacemi, kdy pachatel nevykonal dříve uložené tresty a případy, kdy k jejich výkonu již došlo.

Solnář však v této souvislosti uvádí, že absorpční zásada privilejuje pachatele souběhu trestných činů a to nedůvodně i ve vztahu k recidivě, přičemž přihlíží k tomu, že při zpětnosti byl pachatel již pravomocně odsouzen. Uvedený rozdíl však nepovažuje za tolik markantní, aby odůvodnil jiný přístup k trestání obou forem plurality trestných činů.¹²²

K předmětné otázce se vyjádřil rovněž Ústavní soud v nálezu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. II. ÚS 4022/18, bod 17, kde judikoval, že pouhé vyhlášení odsuzujícího rozsudku není natolik zásadní z hlediska varování pachatele, neboť to se skutečně děje až prostřednictvím výkonu trestu. Důvodem k tomuto závěru je fakt, že až v tomto okamžiku je na odsouzeného plně působeno prostřednictvím uložené sankce.

Dle Drápala se pachatelé, kteří dosud nevykonali předchozí tresty, podobají pachatelům, kteří se trestných činů dopustili v souběhu, neboť na ně nebylo cíleně působeno v rámci výkonu trestu. Z tohoto důvodu nemohli dostatečně intenzivně pocítit morální odsouzení, které je součástí trestní sankce. V této souvislosti upozorňuje, že za účelem spravedlivého ukládání trestů, by bylo vhodné dělit mnohost trestné činnosti na souběh, kumulaci a recidivu. Nadto podotýká, že v případě trestního příkazu, který lze vydat bez projednání věci v hlavním líčení, probíhá komunikace mezi soudem

---

¹²⁰ TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, str. 123.

¹²¹ Například KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 406, MENCEROVÁ, Ingrid. *Mnohost trestnej činnosti*. Bratislava: C. H. Beck, 2013, str. 48, 55.

¹²² CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNÁŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 205.

a pachatelem pouze v písemné formě. Rovněž je důležité zdůraznit, že trestním příkazem je rozhodována valná většina trestních věcí v České republice.¹²³

4. 2. Zohlednění předchozích nevykonaných trestů

Neexistence výslovné povinnosti soudu zohlednit dříve uložené nevykonané tresty byla před novelou č. 333/2020 sb., hodnoceno jako výrazný nedostatek TZ. Ohlédneme-li se k předchozím právním úpravám, žádná z nich neobsahovala explicitní povinnost soudů přihlídnout k uloženým, ale dosud nevykonaným trestům. Avšak soudní praxe několikrát stanovila, že soudy mají povinnost přihlídnout k tomu, jaký trest byl pachateli za předchozí trestnou činnost uložen, zda a kdy jej vykonal. Tyto skutečnosti je důležité hodnotit v rámci toho, zda bude předcházející odsouzení pokládáno za přitěžující okolnost. Zároveň jsou tyto směrodatné pro hodnocení možnosti nápravy pachatele.¹²⁴

Považuji za důležité zmínit institut dalšího trestu, který zakotvoval TrZ. Toto ustanovení se týkalo ukládání tzv. dalšího trestu při zpětnosti a stanovilo *“Jestliže soud odsuzuje pachatele za trestný čin, který spáchal před tím, než byl trest uložený dřívějším rozsudkem vykonán, a ukládá mu trest stejného druhu, nesmí tento trest spolu s dosud nevykonanou částí trestu uloženého dřívějším rozsudkem přesahovat nejvyšší výměru dovolenou tímto zákonem pro tento druh trestu. Je-li jedním z těchto trestů výjimečný trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let, rozumí se takovou nejvyšší výměrou doba dvaceti pěti let.”* § 36 TrZ se týkal pachatele, který se dopustil dalšího trestného činu až po vyhlášení odsuzujícího rozsudku za jeho jiný předchozí delikt. Uvedené ustanovení se vztahovalo na recidivu pravou i nepravou, přičemž podmínkou aplikace tohoto paragrafu bylo, že pachatel se opětovného trestného činu dopustil v době, kdy trest dříve uloženým rozsudkem dosud nebyl vykonán nebo byl vykonán pouze z části. Druhou podmínkou aplikace bylo uložení stejného druhu trestu za nově spáchaný trestný čin.¹²⁵

---

¹²³ DRÁPAL, Jakub. Ukládání trestů v případě jejich kumulace: Jak trestat pachatele, kteří spáchali další trestný čin předtím, než vykonali dříve uložené tresty. Jurisprudence [online databáze], 2020, č. 2 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

¹²⁴ Například Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 4. dubna. 1974, č. j. Tpjf 28/73 část II, bod 2, stanovisko Trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. května. 1981, č. j. Tpjf 46/80 část II.

¹²⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 206.

Z ustanovení § 36 TrZ vyplývalo, že postupně uložené tresty stejného druhu, jež dosud nebyly vykonány, jsou trestem jediným.¹²⁶

Aktuální právní úprava ustanovení § 36 TrZ nepřevzala, neboť bylo předmětem kritiky.¹²⁷ Jako problematické se ukázalo, že umožňovala uložit trest v nižší výměře, čím dříve po předchozím odsouzení došlo ke spáchání deliktu. Na druhou stranu, čím později se pachatel dopustí opětovného trestného činu, tím vyšší trest mu za něj hrozil. Tyto konsekvence jsou v rozporu s přístupem k trestání recidivy.¹²⁸ Předmětné ustanovení ve svém důsledku zvýhodňovalo pachatele, kteří se dopustili opětovné trestné činnosti krátce po předchozím odsouzení a jako takové bylo v rozporu se zásadou přiměřenosti trestu a principem soudní individualizace trestu.¹²⁹

Postup dle § 36 TrZ však soudu nedával možnost zohlednit předchozí uložené nevykonané tresty v tom smyslu, že by soud mohl rozhodnout o vykonání nebo nařízení dříve uložených trestů.¹³⁰

TrZ zároveň dával soudu možnost upustit od uložení dalšího nebo souhrnného trestu, pokud měl za to, že dříve uložený trest je dostatečný.¹³¹ Jednalo se o specifický způsob upuštění od potrestání v situaci, kdy soud dospěl k závěru, že dříve uložený trest je dostačující ke splnění účelu trestu i ve vztahu k trestné činnosti, o níž aktuálně rozhoduje.¹³² Soud musel zohlednit především stupeň společenské škodlivosti trestné činnosti pachatele, jeho poměry a možnost nápravy vzhledem k tomu, jak dosavadní výkon dříve uloženého trestu plní svůj účel.¹³³ Obdobné ustanovení obsahuje také dnešní TZ v § 44, které se však vztahuje pouze na trestání souběhu trestných činů. Účinná právní úprava také upravuje upuštění od potrestání a to ve variantě prosté a s dohledem jako

---

¹²⁶ PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 325 (§ 36).

¹²⁷ Například: CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 207, KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 91, ŠÁMAL, Pavel. K úpravě trestních sankcí ve vládním návrhu rekodifikace trestního zákoníku. *Trestněprávní revue [online databáze]*, 2005, č. 5 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹²⁸ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 207.

¹²⁹ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 91.

¹³⁰ DRÁPAL, Jakub. Ukládání trestů v případě jejich kumulace: Jak trestat pachatele, kteří spáchali další trestný čin předtím, než vykonali dříve uložené tresty. *Jurisprudence [online databáze]*, 2020, č. 2 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

¹³¹ Ustanovení § 37 zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 274/2008 Sb.

¹³² PÚRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 328 (§ 36).

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 11. 1970, sp. zn. 6 Tz 35/70.

alternativy k potrestání. Nutno však říci, že tyto instituty slouží k jinému účelu a cílí na pachatele, kteří se dopustili trestné činnosti poprvé.^{134 135} Určitou paralelu s ustanovení § 37 TrZ můžeme spatřovat v možnosti státního zástupce zastavit trestní stíhání dle § 172 odst. 2 TŘ, pokud trest, který by mohl být obviněnému uložen, je zcela bez významu vedle trestu, který mu již byl uložen nebo který mu bude dle očekávání uložen. Uvedené ustanovení dopadá jak na případy souběhu trestných činů, tak zpětnosti. Ovšem ve vztahu ke speciální recidivě bude aplikace tohoto ustanovení zpravidla vyloučena, neboť tato podstatně zvyšuje závažnost činu pachatele.¹³⁶

4. 2. 1. Novela právní úpravy

Jak jsem již předeslala, absence výslovné povinnosti soudu byla ze strany odborné veřejnosti a také aplikační praxe hodnocena negativně. Ústavní soud v této souvislosti uvedl, že za situace, kdy TZ neukládá soudům povinnost zohledňovat dříve uložené dosud nevykonané tresty, může dojít k tomu, že pachatel bude muset nakonec vykonat trest, jehož celková délka bude nepřiměřená vzhledem ke spáchané trestné činnosti. Problematické se za této situace jevílo to, že soudy v takovém případě nemohly dostatečně individualizovat trest tak, aby mohl na pachatele skutečně účinně působit. V důsledku kumulace totiž může dojít k nedůvodně citelnějšímu trestu, který znemožní nápravu pachatele a nebude tak plnit svůj účel.¹³⁷ K uvedenému je však nutné dodat, že tato povinnost soudů byla judikaturou dovozena v minulosti již několikrát.¹³⁸ Soud tak měl a má činit při hodnocení možností nápravy pachatele.¹³⁹

Zákonodárce na tuto situaci reagoval a v roce 2020 proběhla zákonem č. 333/2020 novelizace TZ, jež vstoupila v účinnost 1. 10. 2020. Zavedla nové ustanovení § 39 odst. 4

---

¹³⁴ Podstata tohoto institutu spočívá v tom, že soud vynese odsuzující rozsudek, ve kterém vysloví vinu ze spáchání trestného činu, nicméně neuloží žádný trest, neboť samotné trestní stíhání a vyslovení viny postačí k tomu, aby se pachatel v budoucnu zdržel další trestné činnosti a zároveň je tento postup dostačující k ochraně společnosti.

¹³⁵ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 697 (§ 46).

¹³⁶ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2201 (§ 172).

¹³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. II. ÚS 4022/18, bod 21.

¹³⁸ Například Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. 5. 1981, č. j. Tpjf 46/80 část II, bod 3, kde Nejvyšší soud výslovně uvádí, že pojmy “odsouzen” a “potrestán” nelze za totožných okolností posuzovat stejně, neboť skutečnost že na pachatele bylo neúspěšně působeno v rámci výkonu trestu, má při hodnocení materiálních podmínek recidivy zásadně větší význam.

¹³⁹ ŠČERBA, Filip. Ke kumulaci podmíněně odložených trestů odnětí svobody a nařízení jejich výkonu aneb nad jedním nálezem Ústavního soudu. Státní zastupitelství [online databáze], 2020, č. 1 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

TZ, dle kterého „*Pokud soud neukládá souhrnný trest nebo společný trest za pokračování v trestném činu, při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihledne též k druhu a výměře trestů, které byly pachateli uloženy za jinou jeho trestnou činnost a dosud nebyly vykonány, tak, aby vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a osobě pachatele nebyl uložen takový trest, který by spolu s dosud nevykonanými tresty vedl k nepřiměřenému postihu pachatele.*”

Soud při ukládání dalšího trestu musí zohlednit skutečnost, že na pachatele nebylo ještě úplně působeno dříve uloženým trestem. Skutečnost, že pachatel zcela nevykonal předešlý trest, je zpravidla důvodem pro uložení mírnějšího trestu. Nicméně ustanovení § 39 odst. 4 TZ nevyklučuje recidivu jako přitěžující okolnost a bude ji možné přičíst pachateli k tíži, pokud to budou ospravedlňovat okolnosti případu. Jak moc významná tato okolnost bude při ukládání nového trestu, se odvíjí od toho, v jaké míře byl předchozí trest již vykonán.¹⁴⁰ Drápal k tomuto uvádí, že v případě pachatelů, kteří se dopustili opakované trestné činnosti po výkonu trestu či podmíněném propuštění, by měl být trestní postih přísnější, neboť zde již bylo morální odsouzení jasně sděleno. Naopak u trestního příkazu či předchozího podmíněného odsouzení by bylo vhodné předchozí dosud nevykonané tresty hodnotit nikoli k tíži pachatele.¹⁴¹

4. 2. 2. Dílčí závěr

Moment vyhlášení odsuzujícího rozsudku je pro pachatele trestného činu jasným signálem, že jeho jednání nezůstane bez odezvy ve formě trestu. Proto si myslím, že je okamžiku odsouzení nutno přiznávat náležitou váhu. Se současným pojetím mnohosti trestné činnosti se ztotožňuji. Nemyslím si, že je zapotřebí zavádět třetí kategorii mnohosti trestné činnosti, neboť v tomto pojetí by dle mého názoru byla ohrožena samotná podstata podmíněného odsouzení. I prostřednictvím tohoto trestu je na pachatele působeno a to hrozbou nařízení jeho výkonu, popřípadě pomocí dohledu či přiměřených povinností a omezení.

To, zda pachatel vykonal či nevykonal předchozí uložený trest, představuje významnou skutečnost, která musí být zohledněna v rámci ukládání sankce při recidivě.

---

¹⁴⁰ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 592 (§ 39).

¹⁴¹ DRÁPAL, Jakub. Ukládání trestů v případě jejich kumulace: Jak trestat pachatele, kteří spáchali další trestný čin předtím, než vykonali dříve uložené tresty. *Jurisprudence* [online databáze], 2020, č. 2 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

Z tohoto důvodu hodnotím výše zmíněnou novelu velmi kladně. TZ nedává odpověď, jak má být tato skutečnost hodnocena, neboť to by bylo v rozporu se zásadou individualizace trestních sankcí. Vykonání či nevykonání trestu musí být hodnoceno v souvislosti s dalšími rozhodnými skutečnostmi. Určující zde bude především povaha a závažnost předchozí a aktuálně souzené trestné činnosti. Domnívám se, že je třeba přihlídnout hlavně k pohnutce, která pachatele vedla k opětovnému trestnému činu. Z těchto důvodů nelze jednoznačně stanovit, zda tato okolnost má jít k tíži pachatele nebo naopak. V trestném činu, který byl spáchán až po výkonu trestu (především v případě speciální recidivy), spatřuji ve většině případu větší společenskou škodlivost, neboť zde již bylo na pachatele plně působeno. Tato zvýšená společenská škodlivost by dle mého názoru měla být následně reflektována v rámci uložení nového trestu. Nicméně lze si představit i situaci, kdy by předchozí výkon sankce nemusel být přisuzován nutně k tíži pachatele. K uvedenému by mohlo dojít při opětovném spáchání nedbalostního trestného činu.

V souvislosti s podmíněným odsouzením prostým (za předpokladu že nebyly stanoveny přiměřené povinnosti a omezení ve smyslu § 48 odst. 4 TZ) rovněž nebude natolik významné, zda se pachatel dopustil další trestné činnosti záhy po odsouzení či na konci zkušební doby, neboť na začátku i konci této doby je na něj působeno stejně intenzivně.

Specifická situace nastává ve vztahu k uložení podmíněného TOS trestním příkazem, k čemuž v praxi dochází velmi často. Zde na pachatele není výchovně působeno v rámci jednání před soudem a zároveň u něj nedochází k omezení jeho svobody.¹⁴² V této situaci se přikláním k názoru, že by následný trestní postih pachatele měl být zpravidla mírnější a nevykonání předchozího trestu by mělo být posuzováno ku prospěchu pachatele. Avšak, jak jsem již předdeslala výše, heterogenita pachatelů, kteří se dopouštějí recidivy je velká. Domnívám se, že u persistentních pachatelů nebude vyhlášení odsuzujícího rozsudku působit významně citelněji ve srovnání s doručením trestního příkazu.

Právní úprava v účinné podobě dle mého názoru zaručuje adekvátní trestání pachatelů, kteří uložené sankce dosud nevykonali, a umožňuje dostatečnou individualizaci sankcí v těchto případech. Nelze opomínat rovněž fakt, že recidiva je pouze fakultativní přitěžující okolnost, což znamená, že je vždy na úvaze soudu, zda bude recidivu

---

¹⁴² DRÁPAL, Jakub. Ukládání trestů v případě jejich kumulace: Jak trestat pachatele, kteří spáchali další trestný čin předtím, než vykonali dříve uložené tresty. Jurisprudence [online databáze], 2020, č. 2 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

přisuzovat k tíži pachatele, v důsledku čehož vůči němu bude zakročeno přísnější trestní sankcí.

4. 3. Ukládání podmíněného trestu odnětí svobody u recidivistů

Nejprve považuji za nutné věnovat se ve stručnosti podstatě podmíněného TOS a podmínkám jeho uložení dle současné právní úpravy. Jeho podstatou je podmíněné odložení výkonu trestu na určitou dobu. Základní podmínky uložení tohoto trestu jsou upraveny v § 81 TZ, který stanoví, že *“Soud může podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu.”* Rozhodující je zde konkrétní výměra TOS, z čehož vyplývá, že toto alternativní opatření je využitelné u velmi širokého okruhu trestných činů. Tento druh trestu lze tedy užít jak u přečinů, tak zvláště závažných zločinů, ačkoli zde bude možnost jeho uložení spíše výjimečná.¹⁴³ Kromě toho TZ upravuje též podmíněné odsouzení s dohledem, kdy je nad pachatelem vysloven dohled probačního úředníka.¹⁴⁴

Podmíněné odsouzení samo o sobě nevede k citelnějšímu omezení života odsouzeného, neboť se primárně jedná o varování do budoucna.¹⁴⁵ Podstatou zde je působení na pachatele prostřednictvím hrozby výkonu TOS.¹⁴⁶ Podmíněný odklad výkonu TOS představuje v soudobé právní úpravě určitou univerzální výstrahu pro pachatele do budoucna a lze říci, že představuje nejmírnější alternativní trest.¹⁴⁷ Pokud soud uloží podmíněné odsouzení s dohledem, je na odsouzeného působeno intenzivněji, protože je zde vytvářen větší tlak na to, aby odsouzený změnil dosavadní životní styl. Při obou variantách podmíněného odsouzení lze rovněž uložit přiměřená omezení a povinnosti, pokud to může přispět k tomu, aby odsouzený vedl řádný život. Nařízení výkonu TOS pak představuje nejcitelnější zásah do života odsouzeného.¹⁴⁸

---

¹⁴³ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 228.

¹⁴⁴ ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 938 (§ 84).

¹⁴⁵ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *System českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 104.

¹⁴⁶ ŠČERBA, Filip. Ke kumulaci podmíněně odložených trestů odnětí svobody a nařízení jejich výkonu aneb nad jedním nálezem Ústavního soudu. Státní zastupitelství [online databáze], 2020, č. 1 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

¹⁴⁷ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 229.

¹⁴⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17, bod 24.

Nicméně i TOS, jehož výkon je podmíněně odložen působí, pachateli trestného činu určitou újmu, která je zde v podobě psychické hrozby nařízení výkonu trestu, přičemž vyslovení dohledu nebo uložení přiměřených omezení a povinností tuto hrozbu ještě stupňují.¹⁴⁹

4.3.1. Vývoj právní úpravy

Z hlediska možnosti uložení dalšího trestu (zejména opětovného podmíněného odsouzení) u recidivistů, kterým byl uložen podmíněný TOS, je vhodné učinit krátký historický exkurz.

Trestní zákon z roku 1852 omezoval uložení podmíněného TOS v případě recidivy, neboť stanovil několik situací, kdy tento trest nebylo možné uložit. Podmíněný TOS nebylo možné uložit pachateli, který byl v minulosti odsouzen pro zločin na dobu delší než 3 měsíce, nebo pokud byl odsouzen pro trestný čin „*spáchaný z pohnutky nízké a nečestné*“. Zmíněné podmínky neplatily, pokud od spáchání předchozího činu uplynulo 5 let, v případě zločinu 10 let.¹⁵⁰ Výjimka platila ve vztahu k mladistvým pachatelům, neboť trestní zákon stanovil, že v případě této skupiny pachatelů předcházející či opětovné potrestání nebrání opakovanému uložení podmíněného trestu.¹⁵¹

Ustanovení § 6 trestního zákona z roku 1852 upravovalo několik situací, kdy soud rozhodl, že se podmíněně odsouzený neosvědčil a soud nařídil výkon trestu. Jednou z nich bylo nepodmíněné odsouzení pro zločin, kterého se pachatel dopustil potom, co mu byl předchozí trest podmíněně odložen. Pokud se jednalo o přečin, pak soud musel uvážit dle povahy činu a dalších okolností případu, zda má být odložený trest vykonán. Odlišná situace nastala, pokud se pachatel dopustil trestné činnosti před vynesením rozsudku, o jehož odklad se jedná. V tomto případě musel soud, jenž rozhodoval o podmíněném odsouzení, rozhodnout zda budou vykonány oba tresty, nebo zda bude podmíněně odložen také nový trest. Jestliže by se pachatel ve zkušební době dopustil zločinu a k zahájení trestního řízení by došlo do jednoho roku po uplynutí zkušební doby, bylo možné nařídít dodatečně výkon podmíněně odloženého trestu, jestliže byl obžalovaný shledán vinným i z tohoto zločinu.¹⁵²

---

¹⁴⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 105.

¹⁵⁰ MIŘIČKA, August. *Trestní právo hmotné: část obecná*. 10 vyd. Praha: Věšhrad, 1932, s. 96.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 99

¹⁵² Tamtéž, s. 98.

Trestní zákoník z roku 1950 pravidla pro ukládání podmíněného TOS u zpětnosti nepřevzal a rozšířil tak možnost jeho uložení.¹⁵³ Stejně tomu bylo i v případě TrZ. Ani nynější právní úprava neobsahuje výslovné omezení ukládání podmíněného odsouzení recidivujícím pachatelům.

V současné době, vzhledem k pojetí podmíněného odsouzení jako určité univerzální výstrahy, je tento institut hojně využíván zejména u pachatelů, kteří se trestné činnosti dopustili poprvé, neboť právě zde bude největší předpoklad, že není nutné přistoupit přímo k výkonu trestu. Nicméně uložení tohoto trestu není vyloučeno ani u recidivistů.¹⁵⁴ Přístup k této skupině pachatelů však musí být velmi specifický, ať při úvahách o uložení tohoto druhu trestu či hodnocení, zda se odsouzený osvědčil v rámci zkušební doby. Z judikatury vyplývá závěr, že uložení podmíněného odsouzení není vyloučeno ani u pachatele, který se opětovně dopustil majetkové trestné činnosti, krátce po propuštění z výkonu TOS, který mu byl uložen za totožnou trestnou činnost. V uvedeném rozhodnutí soud judikoval, že i v tomto případě lze podmíněným odkladem výkonu TOS dosáhnout splnění účelu trestu, ačkoli se pachatel dopustil speciální recidivy.¹⁵⁵

Ústavní soud v této souvislosti uvedl, že u recidivistů, kteří se opakovaně dopouští trestné činnosti, není možné žádat, aby ihned opustili kriminální dráhu, neboť desistence pachatele je proces, jež trvá po delší dobu. S přihlédnutím k těmto okolnostem je nutné nastavit vhodně hranice pro osvědčení v rámci zkušební doby, tak aby jí mohl recidivista dosáhnout. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že po takovémto pachateli nelze požadovat, aby najednou vedl naprosto dokonalý život bez sebemenšího pochybení. Při úvahách, zda nařídit podmíněný výkon TOS, je velmi podstatné zhodnotit motivaci jednání pachatele a jeho celkový vývoj.¹⁵⁶ Dále je nutné posoudit povahu a závažnost trestných činů z minulosti a aktuálně souzených, o jaký druh recidivy se jedná, kolik času uběhlo od předchozího odsouzení či potrestání.¹⁵⁷

---

¹⁵³ DRÁPAL, Jakub. Podmíněné odsouzení: Jeho účel a vývoj na území Česka. Státní zastupitelství [online databáze], 2021, č. 6 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: [databáze.noveaspi.cz](http://databaze.noveaspi.cz)

¹⁵⁴ Ščerba, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 231.

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 14. 10. 1988, sp. zn. 8 Tz 79/88.

¹⁵⁶ náleží Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17, bod 24.

¹⁵⁷ PŮRY, František. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1016 (§ 81).

4.3.2. Zhodnocení stávající úpravy

Z výše uvedeného lze seznat, že soud při ukládání podmíněného TOS u recidivujícího pachatele musí dle dosavadní judikatury brát v potaz mnoho skutečností. Pouze tak může skutečně dojít k naplnění zásady individualizace trestních sankcí. Jak se ukázalo, přílišná benevolence při trestání recidivistů může vést ve svém důsledku k nepřiměřenému postihu této skupiny pachatelů, neboť dle současné právní úpravy je možnost uložení podmíněného TOS poměrně široká. Myslím si, že vhodným řeším pro předcházení kumulace trestů, by byla změna právní úpravy v této oblasti, a to konkrétně omezení možnosti uložení podmíněného TOS v případě recidivy.

S omezenou možností ukládání podmíněného TOS v situaci, kdy se pachatel ve zkušební době dopustil dalšího trestného činu, počítala rovněž prvorepubliková úprava, od které se zákonodárce posléze odklonil. Ščerba k tomuto uvádí, že by bylo vhodné postupovat obdobně jako u trestu obecně prospěšných prací, kdy § 62 odst. 2 TZ stanoví, že soud tento trest zpravidla neuloží pachateli, kterému byl tento trest v době tří let předcházejících uložení tohoto druhu trestu přeměněn na TOS. Současně navrhuje, aby soud i za situace, kdy se pachatel ve zkušební době dopustí opětovně trestné činnosti, směl uložit výjimečně podmíněný TOS opětovně, jestliže to bude vzhledem k okolnostem vhodné.¹⁵⁸

S uvedeným návrhem se ztotožňuji, neboť v některých případech nemusí být TOS dostatečně citelným postihem, a proto bude na místě přistoupit k uložení přísnější sankce. Je třeba mít na paměti, že současná právní úprava zakotvuje širokou paletu alternativních trestů. Proto se domnívám, že je vhodné zejména v případě druhové a speciální recidivy přistoupit k citelnějším trestním sankcím, prostřednictvím kterých bude na tyto jedince intenzivněji působeno. Navrhovaná změna by mohla rovněž přispět k zamezení kumulace jednotlivých trestů u pachatelů, kteří se opakovaně dopouští trestné činnosti. Na druhou stranu pouhý fakt, že byl pachatel v minulosti již trestán, nemůže automaticky vést k závěru, že uložení podmíněného TOS je vyloučen, protože i zde je mimořádně důležité hodnotit všechny okolnosti případu komplexně.

---

¹⁵⁸ ŠČERBA, Filip. Ke kumulaci podmíněně odložených trestů odnětí svobody a nařízení jejich výkonu aneb nad jedním nálezem Ústavního soudu. Státní zastupitelství [online databáze], 2020, č. 1 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.

5. Francouzská právní úprava týkající se mnohosti trestné činnosti

Na úvod této kapitoly považují vhodné zmínit rozdělení trestných činů ve francouzské právní úpravě. Dělení trestných činů je zde odlišné, neboť je založeno na tripartici, která je vymezena článkem 111-1 CP. Dle závažnosti francouzské trestní právo rozlišuje tři kategorie soudně trestných deliktů, kterými jsou přestupky, přečiny a zločiny. Článek 131-12 CP obsahuje definici přestupku. Jedná se o trestné činy, za které lze uložit peněžitý trest nepřesahující 3000 euro. Jako přečiny lze označit veškeré trestné činy, za které lze uložit TOS nepřevyšující 10 let nebo peněžitý trest v maximální výši 3750 euro.¹⁵⁹ Za zločiny se považují všechny trestné činy, jejichž dolní hranice převyšuje 10 let.¹⁶⁰

Diferenciace trestných činů je relevantní ve vztahu k naplnění jednotlivých zákonných podmínek recidivy. U každé ze třech kategorií trestných činů musí dojít ke splnění odlišných předpokladů. Dělení má rovněž význam při ukládání trestů za souběh trestných činů, protože pro trestání přestupků platí v tomto ohledu jiná pravidla.

5. 1. Mnohost trestné činnosti

5. 1. 1. Recidiva

Prvním případem mnohosti trestné činnosti je recidiva. CP ji definuje ve vztahu k fyzickým osobám článku 132-10. „*Jedná se o situaci, kdy osoba spáchá trestný čin poté, co již byla za předchozí trestný čin pravomocně odsouzena.*“¹⁶¹

Francouzské trestní právo poté samostatně definuje pojem „opakování trestného činu (*réitération d'infractions*), který je nutné od recidivy odlišit. Tento pojem je vymezen v ustanovení článku 132-16-7 CP a „*Jedná se o případy, kdy se pachatel dopustí po pravomocném odsouzení trestného činu, nicméně tímto skutkem nenaplní zákonné podmínky recidivy.*“¹⁶² Uvedené pojmy je nutné rozlišovat ve vztahu k ukládání trestů.

Zákonné podmínky recidivy jsou zakotveny v člancích 132-8 až 132-16-5 CP. Předně je nutné, aby sankce, uložená za první delikt, byla trestní povahy.¹⁶³ Tato podmínka nebude

---

¹⁵⁹ Článek 131 - 13 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁶⁰ SOYER, Jean-Claude, *Droit pénal et procédure pénale*. 18. vydání. Paris: L.G.D.J., 2004, s. 162 - 163.

¹⁶¹ LARGUIER, Jean, *Droit pénal général*, 13. Vydání, Paris: Dalloz, 1991, 103 s.

¹⁶² MAYAUD, Yves, *Les grands articles du code pénal*, 4. Vydání. Paris: Dalloz, 2020, 150 s.

¹⁶³ V případě uložení správního či disciplinárního trestu je recidiva vyloučena.

splněna, pokud soud rozhodl o upuštění od potrestání pachatele.¹⁶⁴ Dalším předpokladem je spáchání zločinu nebo přečinu. Pokud se fyzická osoba dopustila přestupku, musí se jednat o takový, který je zařazen minimálně v páté třídě a recidivu musí výslovně připustit zákon.

Článek 132-8 CP zakotvuje recidivu u zločinů, jež můžeme dále specifikovat jako obecnou a časově neomezenou. V tomto případě musí pachatel nejprve spáchat zločin nebo přečin, za který lze uložit TOS v délce 10 let. Pro naplnění zákonné podmínky recidivy se poté pachatel musí dopustit zločinu, přičemž není důležité, jaká doba uběhla mezi spáchání těchto dvou trestných činů. Jedná se o nejzávažnější formu recidivy.¹⁶⁵

Dále francouzské právo rozlišuje recidivu u přečinů, jež se vyskytuje ve třech formách. První forma je upravena ve článku 132-9 alinee první CP a jedná se o recidivu obecnou a časově omezenou. Zákonné podmínky jsou naplněny, pokud se pachatel, který již byl pravomocně odsouzen za zločin či přečin, který je postižitelný TOS v délce deseti let, dopustí přečinu, za který lze uložit stejně přísný trest. Zároveň je nutné, aby ke spáchání dalšího přečinu došlo v době do deseti let od uplynutí či promlčení předchozího trestu.¹⁶⁶ Alinea druhá totožného článku upravuje další formu recidivy. Rovněž zde se jedná o recidivu časově omezenou a obecnou. Rozdílem je, že pro naplnění podmínek předmětného ustanovení se pachatel musí dalšího přečinu dopustit do pěti let od uplynutí či promlčení trestu. Poslední formou recidivy, která se ve vztahu k přečinům rozlišuje, je omezená a speciální. Její úpravu nalezneme ve článku 132-10 CP. V tomto případě se pachatel musí dopustit stejného přečinu v době do pěti let od uplynutí či promlčení trestu za první přečin. Zákon v tomto případě považuje některé trestné činy pro účely naplnění tohoto druhu recidivy za totožné.¹⁶⁷ Jejich výčet lze najít ve člancích 132-16 až 132-16-4 CP.¹⁶⁸ Právní úprava však nepodává kompletní výčet trestných činů, jež můžeme pokládat za totožné. Významnou roli v této oblasti hraje tedy judikatura, která právo v této oblasti dotváří.¹⁶⁹

Odlišení jednotlivých forem recidivy je důležité z hlediska zpřísnění trestu, jež je ukládán recidivujícímu pachateli, neboť pro každou z nich platí odlišná pravidla.

---

¹⁶⁴ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, 485 s.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Judikatura v této souvislosti výslovně stanovila, že předmětná lhůta nepočíná běžet od pravomocného odsouzení, přičemž není vyžadováno též vykonání uloženého trestu, viz Cour de cassation, criminelle, 14 octobre 2014, N° 13-87.636.

¹⁶⁷ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 487.

¹⁶⁸ Článek 132-16 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁶⁹ Cour de Cassation, criminelle, 31 mai 2016, n° 15-83.625.

5. 1. 2. Souběh trestných činů

Francouzská právní úprava zakotvuje ve článku 132-2 CP definici souběhu trestných činů. „*Souběh trestných činů nastane za situace, kdy pachatel spáchá trestný čin předtím, než dojde k jeho odsouzení za předchozí trestný čin.*”

Konkurence vykazuje ve francouzské právní úpravě několik definičních znaků. V první řadě se musí jednat o trestné činy, jež byly spáchány stejným pachatelem a to postupně nebo jedním skutkem. Trestné činy mohou být vzájemné souvislosti či nikoli. Poslední podmínkou je, že trestné činy od sebe nejsou rozděleny pravomocným odsouzením.¹⁷⁰

Stejně jako v českém právu, rovněž ve francouzské právní úpravě se můžeme setkat s tříděním souběhu trestných činů na konkurenci reálnou a ideální. Toto dělení odpovídá třídění souběhu trestných činů v české právní úpravě, neboť rozhodujícími kritérii je zde, kolika skutků se pachatel dopustil a rovněž, zda naplnil jednu či více skutkových podstat trestných činů.

5. 2. Obecně k ukládání trestů

Trest je v teorii trestního práva definován pomocí dvou kritérií. V první řadě se jedná o sankci, jež se ukládá pachateli za protiprávní jednání, kterého se dopustil v minulosti. Dále je trest charakterizován tím, že může být uložen pouze, pokud je pachatel shledán vinným z určitého trestného činu. Jedná se tedy trestněprávní následek za protiprávní jednání pachatele.¹⁷¹

Od roku 2014 zakotvuje CP ve článku 130-1 jednotlivé funkce, které má samotný trest plnit. K zajištění ochrany společnosti, prevenci páchaní nových trestných činů, jakož i k ochraně oběti, má trest v první řadě sankční funkci vůči pachateli. Dále je to náprava pachatele, jeho začlenění do společnosti, a resocializace po výkonu uloženého trestu.¹⁷²

5. 2. 1. Režimy trestu odnětí svobody a trest domácího vězení

S výjimkou domácího vězení nejde o samostatné tresty, nýbrž o zvláštní formy výkonu TOS, jež slouží k lepší individualizaci sankcí. Francouzské právo rozeznává několik privilegovaných způsobů výkonů TOS, které byly do CP zavedeny v roce 2014. Jedná

---

¹⁷⁰CABINET D'AVOCAT. Confusion de peines. [online]. Legaldroit.com, 2020 [cit. 27. listopadu 2020]. Dostupné na <[Confusion de Peines, comment ça marche ? Avocat paris 7616 \(legadroit.com\)](https://www.legadroit.com/Confusion-de-Peines-comment-ça-marche-Avocat-paris-7616)>

¹⁷¹ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, 380 s.

¹⁷² Článek 130-1 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

se o režim polosvobody (*la semi-liberté*) a částečný výkon trestu mimo vězeňské zařízení (*le placement à l'extérieur*).¹⁷³

Jestliže soud přistoupí k uložení TOS nepřevyšující délku 6 měsíců, pak je povinen nařídit jeho výkon v jednom ze tří výše uvedených režimů, pokud to nevylučují osobní či jiné poměry pachatele. Fakultativně lze nařídit výkon TOS v tomto režimu, pokud výměra nepřesahuje 1 rok, opět s přihlédnutím k osobním a jiným poměrům pachatele.¹⁷⁴ Uvedené se vztahuje rovněž na případy, kdy byl odsouzenému uložen podmíněný TOS s dohledem či bez a během stanovené zkušební doby dojde k rozhodnutí soudu, že trest bude vykonán.

V režimu polosvobody je odsouzený umístěn do vězeňského zařízení. Během dne však smí toto zařízení opustit, aby mohl plnit povinnosti, pro které mu byl tento způsob výkonu TOS umožněn. Poté je povinen vrátit se zpět. Soudce v tomto případě stanoví čas, kdy má odsouzený povinnost zdržovat se ve vězeňském zařízení, přičemž přihledne ke stejným hlediskům, jako je tomu u trestu domácího vězení. Jestliže u odsouzeného pominou skutečnosti, pro které mu byl režim polosvobody uložen (například ztratí zaměstnání, ukončí studium), odsouzený neplní řádné své povinnosti nebo odůvodňuje-li to jeho chování, může soudce, jenž o tomto režimu rozhodl, přistoupit k jeho zrušení. V tomto případě je zbytek TOS vykonán standardním způsobem, tedy ve vězeňském zařízení bez možnosti jej opustit.¹⁷⁵

Pokud lze za určitý přečin uložit TOS v délce nepřevyšující 1 rok, může jej soud nahradit trestem domácího vězení s elektronickým monitoringem. Podmínky pro jeho uložení obsahuje ustanovení článku 131-4-1 CP. Tento trest lze uložit v délce trvání od 15 dnů až do 6 měsíců. V rámci tohoto trestu je odsouzený povinen zdržovat se ve vymezeném čase v místě svého bydliště či v jiném místě. Soud stanoví dobu, ve které je odsouzený povinen být přítomen v místě bydliště nebo jiném určeném místě. V případě, že odsouzený nedodrží stanovené podmínky, bude zbytek trestu vykonán jako nepodmíněný TOS.¹⁷⁶

Pokud rozhodne, že TOS bude částečně vykonáván mimo vězeňské zařízení, znamená to, že odsouzený je oprávněn zařízení opustit pro výkon povolání. Tato koncepce má svůj původ již v roce 1893, kdy bylo vězňům dovoleno opustit věznici pro výkon práce na takzvaných externích pracovištích. Nicméně vězni mohli pomáhat pouze při opravách

---

¹⁷³ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 519.

¹⁷⁴ Článek 132-25 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁷⁵ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 522.

¹⁷⁶ Článek 132-25 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

či výstavbách jiných vězeňských zařízení. Dnes je tento způsob výkonu TOS pojmán daleko širším způsobem. Výkon zaměstnání je zde sledován probačním úředníkem. Před uložením tohoto režimu trestu je rovněž nutné, aby sám odsouzený soudu osvědčil skutečnost, že je zaměstnaný.¹⁷⁷

Poslední z uvedených režimů představuje ten nejpřísnější, neboť odsouzený smí vězeňské zařízení opustit pouze za účelem výkonu pracovní činnosti. V případě režimu polosvobody a částečného výkonu trestu mimo vězeňské zařízení je odsouzený umístěn do věznice s ostrahou.¹⁷⁸

5. 3. Trestání recidivy

Právní úprava v této oblasti doznala v posledních letech poměrně značných změn. V srpnu roku 2007 byly do francouzského práva zavedeny minimální hranice TOS v případě recidivy. Tato novela měla za cíl snížit počet případů recidivy, prostřednictvím mnohem přísnějších postihů. Minimální délka TOS se odvíjela od horních hranic trestních sazeb u jednotlivých trestných činů.

Soud byl oprávněn uložit trest pod stanovenou hranici, avšak pouze za situace kdy to bylo ospravedlnitelné vzhledem k okolnostem, za kterých se trestný čin stal či k osobě pachatele.¹⁷⁹ Tato koncepce byla v roce 2014 zrušena. Uvedené pojetí trestání recidivy se ve francouzském trestním právu neobjevilo poprvé. Svůj původ má již v roce 1810, kdy tehdy platný trestní zákon rovněž obsahoval minimální hranice trestů v případě recidivy. Ani tehdy se však tento mechanismus neukázal jako účinný a proto byl záhy zrušen.¹⁸⁰

Dnes je recidiva ve francouzské právní úpravě obecně považována za fakultativní přitěžující okolnost a hlavním důsledkem je zpřísnění trestu.¹⁸¹ Zpřísnění trestu se netýká pouze TOS, neboť v případě recidivy se rovněž zvyšují i horní hranice peněžních trestů.¹⁸²

Zostření trestu se v každém jednotlivém případě bude odvíjet především od druhu recidivy. Směrodatné tedy bude, jakých trestných činů se pachatel dopustil v době před a po odsouzení a rovněž v jakém časovém úseku se tak stalo.¹⁸³

---

¹⁷⁷ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 489.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Článek 132-18-1 CP – Code pénale [online]. [legifrance.gouv.fr](https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/2014-08-01/), ve verzi účinné do roku 2014. Dostupné na https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719/2014-08-01/.

¹⁸⁰ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 489.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 522.

¹⁸² Tamtéž, s. 489.

Reglementace stanovující zvyšování horních hranic u trestů je obsažena v ustanoveních článků 132-8 až 132-10 CP. Pokud byl pachatel odsouzen za zločin nebo přečin, za který lze uložit TOS v délce 10 let, a poté spáchá zločin, který lze sankcionovat trestem se sazbou 20 až 30 let, může soud uložit i doživotní trest. Jestliže se pachatel dopustí zločinu, za který lze uložit TOS v délce až 15 let, zvyšuje se horní hranice na 30 let.¹⁸⁴

Odlíšná pravidla platí pro recidivu u přečinů, jež je vymezena ve člancích 132-9 a 132-10 CP. V těchto případech se horní hranice TOS a peněžitého trestu zvyšují na dvojnásobek.

Jestliže soud to soud považuje za nutné, může pachateli, jenž se dopustil recidivy, uložit i jiný trest než TOS. V případě recidivy u přečinů může soud zvolit některý ze zvláštních režimů výkonů TOS, neboť jejich užití není v případě recidivy vyloučeno.¹⁸⁵

5. 3. 1. Uložení podmíněných trestů u recidivujících pachatelů

V souvislosti s trestáním recidivy je nutné zmínit omezenou možnost ukládání podmíněného odsouzení. Dle článku 132-30 CP podmíněný TOS nelze obžalovanému ze zločinu či přečinu uložit, pokud byl v posledních pěti letech před spácháním trestného činu odsouzen k TOS. Alinea druhá tohoto článku stanoví, že v případě právnické osoby nelze podmíněně odložit peněžitý trest, pokud jí byl v totožné lhůtě dle alinei první uložen peněžitý trest vyšší než 60 000 eur. Omezení platí rovněž pro ukládání podmíněného TOS s dohledem, neboť jej nelze uložit pachateli, který byl již dvakrát podmíněně odsouzen za totožné či druhově stejné trestné činy.¹⁸⁶

Specifická je reglementace ve vztahu ke zločinům, sexuálním deliktům a trestným činům, při kterých se pachatel dopustil násilí. Jestliže je pachatel souzen za některý z těchto trestných činů, je opětovné uložení podmíněného TOS vyloučeno, pokud mu v minulosti již byl uložen podmíněný TOS za totožné či obdobné trestné činy.¹⁸⁷ Uvedené se však nevztahuje na možnost podmíněného odložení pouze části TOS, která i v případě výše uvedených trestných činů zůstává zachována.¹⁸⁸

---

¹⁸³ PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. Vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 489.

¹⁸⁴ Článek 132-8 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁸⁵ Décision de la Cour Constitutionnelle, 9 août 2007, n° 2007-554.

¹⁸⁶ Článek 132 - 41, alinea 2 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁸⁷ Články 132-16 až 132-16-4 CP vymezují, které trestné činy jsou považovány za obdobné.

¹⁸⁸ Tamtéž, článek 132 - 42, alinea 3..

Pokud byl pachatel podmíněně odsouzen a ve zkušební době se dopustí zločinu nebo přečinu, za který mu byl uložen nepodmíněný TOS, může soud, který rozhoduje o aktuálním trestném činu nařídit částečné či úplné zrušení předchozího podmíněného odsouzení. Tento postup je však podmíněn stanoviskem soudce, který by rozhodoval o nařízení výkonu trestu.¹⁸⁹

5. 4. Trestání souběhu trestných činů

5. 4. 1. Zákonná úprava

Pro trestání souběhu trestných činů jsou stěžejní ustanovení článků 132-2 až 132-7 CP. Pokud je pachatel shledán vinným z několika trestních činů, a skutky jsou rozhodovány v rámci společného řízení, mohou být uloženy vedle sebe všechny tresty, které v dané věci připadají v úvahu. Nicméně pokud lze pachatele potrestat několika tresty stejného druhu, soud je uloží kumulativně a poté rozhodne, že budou vykonány v délce nejpřísnější trestní sankce. Považují za vhodné ilustrovat uvedený princip na příkladu. V situaci, kdy je pachatel shledán vinným ze třech trestných činů, může mu být za první delikt uložen TOS, za druhý peněžitý trest a za třetí trest omezující jeho práva. Avšak pokud by soud uložil pouze TOS, lze jej vykonat v maximální možné výši za trestný čin nejpřísněji trestný.¹⁹⁰

Pokud nedošlo k zahájení společného řízení, aplikují se odlišná pravidla. Tresty odlišného druhu jsou vykonávány vedle sebe. Tyto tresty lze označit jako kumulativní nebo také postupné tresty. V této souvislosti je nutné dodat, že výkon trestu, jenž je uložený jako druhý v pořadí, nemůže být nařízen dřív, než je vykonán první trest.¹⁹¹ Avšak pokud se jedná o tresty stejného druhu, je možná jejich částečná či úplná absorpce, kterou může nařídit soud rozhodující v poslední instanci. V některých případech je tento postup stanoven přímo zákonem a rozhodnutí soudu není zapotřebí. Tak tomu je v případech, kdy je pachateli uložen doživotní trest.¹⁹²

---

¹⁸⁹ Článek 132 - 42, alinea 3 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁹⁰ PONCELA, Pierrette. *Droit de la peine*. Presses Universitaires de France: France, 2001, s. 478.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 479.

¹⁹² Článek 132-4 CP – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

Jestliže je možné za některé ze sbíhajících se trestných činů uložit trest doživotí, ale soud k jeho uložení nepřistoupí, poté lze uložit nepodmíněný TOS v maximální délce 30 let.¹⁹³ Účelem tohoto pravidla je zabránit nepřiměřeně vysokým trestům.¹⁹⁴

5. 4. 2. Odlišný režim u přestupků

V případě uložení peněžitého trestu za sbíhající se přestupky platí, že tyto tresty se vždy sčítají. Ačkoli se jedná o tresty stejného druhu, nedochází v tomto případě k absorpci trestů mírnějších těmi přísnějšími. Zákon rovněž stanoví, že peněžitě uložené za zločiny lze uložit vedle peněžitých trestů za přestupky. Ani v tomto případě nedochází k aplikaci absorpční zásady.¹⁹⁵

5. 4. 3. Zásady užívané při trestání souběhu trestných činů

CP zdůrazňuje oproti TZ především zásadu kumulační. K aplikaci této zásady dochází jak ve společném řízení, tak za situace, kdy jsou některé skutky vyčleněny do samostatných soudních řízení. Kumulační zásada je ovlivněna především článkem 132-5 CP, jenž upravuje maximální výše trestů, které lze v těchto případech uložit. Její užití je možné u všech druhů trestu.¹⁹⁶

Za situace, kdy jsou ukládány tresty stejného druhu, dochází k aplikaci absorpční zásady. V těchto případech dochází k absorpci trestů. Francouzské trestní právo v tomto případě užívá pojem „*confusio*“, jenž lze přeložit jako splynutí trestů. Za tresty stejného druhu jsou v tomto případě považovány veškeré sankce, které postihují identické zájmy pachatele. Za stejné tresty pro tyto účely budou považovány například veškeré sankce, které směřují proti osobní svobodě pachatele. Pro totožnost trestů tedy není rozhodující zákonné vymezení druhů trestů. Tato zásada převažuje především, pokud je o sbíhajících se trestných činech rozhodováno ve společném řízení.¹⁹⁷

---

¹⁹³ Článek 132-4 CP – Code pénale [online]. [legifrance.gouv.fr](https://www.legifrance.gouv.fr), konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ Článek 132-7 CP – Code pénale [online]. [legifrance.gouv.fr](https://www.legifrance.gouv.fr), konsolidovaná verze k 30. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.

¹⁹⁶ PONCELA, Pierrette. *Droit de la peine*. Presses Universitaires de France: France, 2001, s. 236.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 238.

5. 5. Komparace s českou právní úpravou

Právní úprava trestání mnohosti je ve vztahu k recidivě mnohem detailnější. Totožná je kumulace trestů v případě recidivy, kdy jsou za jednotlivé trestné činy ukládány samostatné tresty. Zpětnost je také shodně považována za fakultativní přitěžující okolnost.

Shodně pro obě právní úpravy je užití asperační zásady v případě zpětnosti, neboť v této situaci lze uložit přísnější trest, než je tomu u singulární trestné činnosti. Francouzská právní úprava však zvyšuje pouze horní hranice trestních sazeb. Uvedené pojetí sankcionování považuji za vhodnější ve srovnání se speciálními skutkovými podstatami pro recidivisty, neboť v těchto případech se zvyšují i dolní hranice. Domnívám se, že francouzská právní úprava v tomto ohledu umožňuje efektivnější individualizaci trestů.

Odlišné pro obě právní úpravy je rovněž pojetí recidivy z časového hlediska. CP v některých případech recidivy přečinů explicitně stanovuje, v jakém časovém rámci se pachatel může recidivy dopustit. V tomto ohledu považuji českou právní úpravu za vhodnější, neboť soudu ponechává větší prostor pro diskreci, což dle mého názoru přispívá ve větší míře k naplnění zásady individualizace trestních sankcí.

Odlišností v rámci trestání recidivy ve Francii je to, že soud, který rozhoduje jako poslední v řadě, má možnost rozhodnout také o dříve uložených dosud nevykonaných trestech. Uvedený postup je podmíněn stanoviskem soudu, který by rozhodoval o nařízení výkonu trestu. Oproti tomu dle TZ soud, který rozhoduje o novém trestném činu recidivujícího pachatele, musí přihlédnout k reálné podobě dosud nevykonaného trestu. Z uvedeného vyplývá, že soud nesmí v rámci ukládání nového trestu spekulovat o možné změně těchto nevykonaných sankcí.¹⁹⁸

Za velmi zajímavé považuji širší spektrum možností výkonu TOS. Tyto specifické režimy by dle mého názoru představovaly vhodnou prevenci recidivy u některých pachatelů. Česká právní úprava bezesporu nabízí širokou škálu alternativních trestů. Přesto se domnívám, že by režim polosvobody a částečný výkon TOS mimo vězeňské zařízení představovaly vhodné alternativy nepodmíněného TOS v případech, kdy by nařízení jeho výkonu nebylo vzhledem k okolnostem přiměřené a zároveň by nebylo možné přistoupit k uložení některého z alternativních trestů. Rovněž si myslím, že by uvedené zvláštní režimy výkonu TOS byly v některých případech vhodnou alternativou k podmíněnému odsouzení, neboť tento druh

---

¹⁹⁸ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, s. 593.

trestu lze uložit za jakýkoli trestný čin, přičemž zde není omezení co do typové závažnosti deliktu. Režim polosvobody a částečný výkon TOS mimo vězeňské zařízení by dle mého názoru představovaly v určitých situacích vhodný postih pachatele, který se dopustil recidivy po předchozím podmíněném odsouzení. Z tohoto důvodu se domnívám, že by tento postup mohl také účinně předcházet kumulaci trestů.

Výhodu těchto zvláštních režimů rovněž spatřuji v tom, že na pachatele lze působit výchovně znatelně více, než je tomu u podmíněného odsouzení či domácího vězení. Zároveň však nedochází k úplnému vytržení odsouzeného z jeho běžného života, protože se i nadále může stýkat se svou rodinou mimo vězeňské zařízení, navštěvovat zaměstnání nebo se vzdělávat. Výše uvedené režimy z těchto důvodů nepředstavují natolik citelný zásah do života odsouzeného, jako je tomu v případě nepodmíněného TOS.¹⁹⁹ Jejich prostřednictvím může také velmi efektivně docházet k znovuzapojení odsouzeného do společnosti, což může mít za následek například lepší uplatnění na trhu práce po výkonu trestu.

Pro úplnost je nutné dodat, že rovněž česká právní úprava umožňuje výkon práce mimo vězeňské zařízení.²⁰⁰ Rozdílem je skutečnost, že ve Francii je to odsouzený, kdo musí osvědčit, že má stabilní zaměstnání. Ke zprostředkování práce tedy nedochází prostřednictvím věznic, jak je tomu v České republice. Dalším důležitým faktorem je to, že v České republice mohou vězni pracovat pouze se zaměstnavateli, kteří mají s věznicí uzavřenou smlouvu.²⁰¹ Nabídka práce pro odsouzené je tak nepochybně užší než ve Francii. V této souvislosti je nutné zmínit, že práce odsouzených ve výkonu TOS představuje účinnou prevenci recidivy a také je mimořádně důležitým faktorem pro resocializaci.^{202 203}

Cílem kapitoly bylo rovněž analyzovat mechanismy, které zabraňují kumulaci trestů, v důsledku kterých by docházelo k nepřiměřeným postihům pachatele. CP nezakotvuje povinnost přihlédnout k předešlým dosud nevykonaným trestům. Nicméně ukládání podmíněného TOS v případě recidivy je omezeno hned několika zákonnými podmínkami. Domnívám se, že tento zdrženlivější přístup k ukládání podmíněného TOS v případě zpětnosti

---

¹⁹⁹ LUKÁŠOVÁ, Marcela. Nepodmíněný trest odnětí svobody ve světle alternativních a krátkodobých trestů. *Trestněprávní revue*, 2020, č. 1, s. 23

²⁰⁰ KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 239.

²⁰¹ Tamtéž, s. 243.

²⁰² ROZUM, Jan a kol. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 29.

²⁰³ Shodně TOMÁŠEK, Jan a kol. *Zaměstnání jako faktor desistence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017, s. 15.

představuje účinnou prevenci kumulace trestů, neboť v této situaci musí být pachateli uložen jiný a citelnější trest. Za vhodné považuji uložení nepodmíněného TOS v jednom ze zvláštních režimů, neboť tyto dle zákona nejsou vyloučeny ani v případě recidivy.

Moment pro odlišení jednotlivých forem mnohosti trestné činnosti je v obou právních úpravách totožný. Trestání souběhu se však v obou právních úpravách liší. Francouzská právní úprava nezakotvuje instituty úhrnného a souhrnného trestu. Za jednotlivé trestné činy jsou pachateli ukládány samostatné tresty. Tyto jsou poté vykonávány postupně nebo ve výši toho nejpřísněji trestného, pokud se jedná o sankce stejného druhu. CP zdůrazňuje užití kumulační zásady, která je doplněna o zásadu absorbční, jež má zamezit ukládání nepřiměřeně dlouhých trestů.

6. Závěr

Předmětem této diplomové práce je trestání recidivy a souběhu trestných činů. Jak je vidět, na uvedené instituty a jejich trestní postih nebylo nahlíženo vždy stejně. Především institut recidivy prošel v průběhu let několika významnými změnami. Z vývoje právní úpravy týkající se zpětnosti a jejího sankcionování je znatelný postupný asperační trend, neboť ve srovnání s předešlými trestními zákony, TZ umožňuje poměrně přísný trestní postih recidivistů.

Cílem první výzkumné otázky bylo zjistit, zda jsou speciální skutkové podstaty spojené s vyššími trestními sazbami nutné pro adekvátní trestní postih recidivistů. Při sankcionování zpětnosti je důležité zaměřit se především na příčiny, které vedly k opakované trestné činnosti pachatele. V opačném případě bude další trest rovněž neúčinný, byť by byl přísnější. Lze souhlasit s názorem, že v určitých případech je přísnější trestní postih této skupiny pachatelů na místě. Avšak tohoto lze dosáhnout i v rámci nezvýšené trestní sazby, neboť i zde je možné zohlednit předchozí trestní minulost pachatele a uložit delší TOS. Z těchto důvodů se domnívám, že speciální skutkové podstaty nejsou nutné pro adekvátní a přiměřený trestní postih recidivy. Pozornost byla věnována rovněž skutkové podstatě § 205 odst. 2 TZ. Současné pojetí této skutkové podstaty bez stanovení minimální hranice škody, která je potřebná pro nastoupení trestní odpovědnosti, považuji za značně problematické. Trest má být odvislý především od závažnosti trestného činu. Předmětné ustanovení však tomuto postulátu odporuje, neboť v této situaci je přikládána větší váha dřívějšímu životu pachatele, než-li společenské škodlivosti jeho skutku. Z tohoto důvodu považuji současnou právní úpravu za nedostatečnou a domnívám se, že by bylo vhodné přistoupit k novelizaci tohoto ustanovení. Změna právní úpravy by mohla být provedena prostřednictvím zrušení dolní hranice u předmětného ustanovení. Další variantou by bylo zakotvení minimální hranice škody, prostřednictvím které by bylo stále možné přísněji trestně postihovat opakované krádeže, ale zároveň by nedocházelo k nežádoucímu přepínání trestní represe.

Dále jsem se soustředila na sankcionování pachatelů, kteří uložený trest dosud nevykonali. Trestání této skupiny pachatelů vykazuje určitá specifika, neboť se jedná o osoby, na které nebylo ještě působeno v rámci výkonu trestu. Před samotnými úvahami týkající se trestního postihu této skupiny pachatelů, bylo nutné zaměřit se na moment, který od sebe obě formy mnohosti trestných činů odlišuje. Zároveň bylo zapotřebí věnovat pozornost tomu, zda je pravomocné odsouzení natolik významným okamžikem, že ospravedlňuje přísnější trestní postih také u pachatelů, kteří uložený trest dosud nevykonali. Pravomocné odsouzení

je pokládáno za kvalifikované varování pachatele, prostřednictvím kterého je mu jasně komunikováno, že jeho jednání nezůstane bez trestního postihu. Z tohoto důvodu je nutné věnovat momentu pravomocného odsouzení náležitou váhu. V této souvislosti nelze přehlížet rovněž skutečnost, že i prostřednictvím podmíněného odsouzení je na pachatele určitým způsobem působeno. Se současným pojetím mnohosti trestné činnosti se z těchto důvodů ztotožňují, odlišná kvalifikace jednotlivých forem by dle mého názoru ohrožovala podstatu podmíněného odsouzení.

Nicméně to, zda pachatel vykonal či nevykonal uložený trest, představuje významnou skutečnost, kterou je zapotřebí zohlednit v rámci úvah o dalším trestu. Z tohoto důvodu hodnotím novelu č. 333/2020 Sb., která explicitně stanovila povinnost přihlédnout k dosud nevykonaným trestům, velmi kladně. Jedná se o skutečnost, ke které je nutné přihlédnout v každém posuzovaném případě, aby došlo k naplnění zásady individualizace trestních sankcí a především, aby docházelo k ukládání spravedlivých a účinných trestů. V této souvislosti jsem se zabývala otázkou, jak má být tato skutečnost hodnocena při ukládání sankce za další trestnou činnost a zda je současná právní úprava v tomto ohledu dostatečná. Vykonání či nevykonání trestu bude nutné vždy hodnotit v souvislosti s dalšími rozhodnými okolnostmi případu. Z tohoto důvodu nelze jednoznačně v rámci právní úpravy stanovit, jaký význam tato skutečnost má mít nebo zda bude přičítána k tíži pachatele či naopak. Lze si představit situaci, kdy vykonání předchozího trestu půjde pachateli k tíži a bude na místě zvolit přísnější trestní postih. Nicméně může nastat i opačná situace, kdy předchozí výkon trestu nebude možné přisuzovat pachateli k tíži. Z těchto důvodů považuji aktuální právní úpravu za dostatečnou, neboť poskytuje dostatečný prostor pro individualizaci trestní sankce a umožňuje adekvátní a přiměřený postih pachatelů, jež uložený trest dosud nevykonali.

Zaměřovala jsem se také na kumulaci trestů u této skupiny pachatelů, ke které v praxi dochází velmi často. Jedním z řešení této problematiky by bylo omezení možnosti uložení podmíněného odsouzení v případech zpětnosti, přičemž by soud musel přistoupit k citelnější sankci. Zároveň by však měla být zachována možnost uložit podmíněné odsouzení opakovaně, pokud by to bylo ospravedlnitelné vzhledem k okolnostem projednávaného případu.

Cílem práce bylo rovněž představit francouzskou právní úpravu týkající se mnohosti trestné činnosti. Lze seznat, že právní úprava recidivy je v některých ohledech mnohem detailnější, což omezuje určitou míru diskrece tamních soudů. Nadto je však třeba zdůraznit, že francouzské trestní právo obsahuje širokou škálu alternativních sankcí a zvláštních režimů

výkonu TOS, prostřednictvím kterých lze adekvátně reagovat na opakovanou trestnou činnost. K náležité individualizaci trestních sankcí rovněž přispívá fakt, že v případě recidivy dochází ke zvýšení pouze horních hranic trestních sazeb. K zamezení kumulace trestů a nepřiměřenému trestnímu postihu přispívá dle mého názoru omezená možnost uložení podmíněného TOS v případě recidivy a rovněž zakotvení zvláštních režimů výkonu nepodmíněného TOS, jež nejsou ani v případech zpětnosti vyloučeny.

Sankcionování mnohosti trestné činnosti je oblastí trestního práva, jež se neustále vyvíjí. Mnohdy je poměrně složité dosáhnout takové právní úpravy, která bude dostatečně určitá, aby zaručovala transparentní a předvídatelné rozhodování v těchto věcech a zároveň poskytovala dostatečný prostor individualizaci trestu, aby soud mohl reagovat na dané okolnosti případu. Cílem zákonodárce by v tomto případě mělo být dosažení takové trestněprávní úpravy, která bude zaručovat ukládání spravedlivých a přiměřených trestů, neboť pouze tyto mohou přispět k účinné prevenci těchto forem trestné činnosti.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, SOLNAŘ, Vladimír, VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva, Tresty a ochranná opatření*. Praha: Novatrix, 2009, s. 492.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 337.
- KALLAB, Jaroslav. *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. Praha: Bursík & Kohout, 1911, s. 158.
- KALLAB, Jaroslav, *Trestní právo hmotné*, Praha: Melantricha a. s., 1935, s. 77.
- KALVODOVÁ, Věra. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 195.
- KALVODOVÁ, Věra, Marek FRYŠTÁK a Jan PROVAZNÍK (eds.). *Trestní právo /stále/ v pohybu: pocta Vladimíru Kratochvílovi. K diferenciaci odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody*. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 188.
- KRATOCHVÍL, Vladimír. *Trestní právo hmotné. Obecná část*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 385.
- LARGUIER, Jean, *Droit pénal général*, 13. vydání., Paris: Dalloz, 1991, s. 103.
- MAYAUD, Yves, *Les grands articles du code pénal*, 4. vydání. Paris: Dalloz, 2020, s. 150.
- MENCEROVÁ, Ingrid. *Mnohost' trestnej činnosti*. 1. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 55.
- MIŘÍČKA, August. *Trestní právo hmotné: část obecná*. 10 vyd. Praha: Všeherd, 1932, s. 84.
- NOVOTNÝ, Oto. *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, 1969, s. 76.
- ROZUM, Jan a kol. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016, s. 23.
- SCHEINOST, Miroslav a kol. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014, s. 32.
- PIN, Xavier, *Droit pénal général*, 21. vydání. Paris: Dalloz, 2021, s. 487.
- PONCELA, Pierrette. *Droit de la peine*. Presses Universitaires de France: France, 2001, s. 478.

- TOLAR, Jan. *Trest úhrnný a souhrnný*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, s. 123.
- TOMÁŠEK, Jan a kol. *Zaměstnání jako faktor desistence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017, s. 15.
- SOYER, Jean-Claude, *Droit pénal et procédure pénale*. 18. vydání. Paris: L.G.D. J., 2004, s. 162.
- ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*, 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 228.

Komentářová literatura

- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 577.
- ŠÁMAL, Pavel, PÚRY, František, RIZMAN, Stanislav. *Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 570.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2201.
- ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 662.

Odborné články

- DRÁPAL, Jakub. Speciální skutkové podstaty pro recidivisty: Nepromyšlené a škodlivé. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2022, č. 3 [cit. 17. 9. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- DRÁPAL, Jakub. Za reformu systému trestů: Citelnost trestů, jejich ekvivalence a nekoncepčnost současného systému. *Státní zastupitelství* [online databáze], 2022, č. 2 [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- DRÁPAL, Jakub. Ukládání trestů v případě jejich kumulace: Jak trestat pachatele, kteří spáchali další trestný čin předtím, než vykonali dříve uložené tresty. *Jurisprudence* [online databáze], 2020, č. 2 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.
- DRÁPAL, Jakub. Podmíněné odsouzení: Jeho účel a vývoj na území Česka. *Státní zastupitelství* [online databáze], 2021, č. 6 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.
- CHROMÝ, Jakub. K právnímu pojetí recidivy v novém Trestním zákoníku. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2009, č. 11 [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

- JOCHMAN, David. Recidiva jako okolnost zakládající trestní odpovědnost a rovnost před zákonem. *Bulletin advokacie* [online databáze], 2021, č. 3 [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- KRATOCHVÍL, Vladimír: O jednom z aspektů podmíněného odsouzení, souběhu a recidivy. *Právní obzor*, 1975, č. 9, s. 803 – 811.
- LUKÁŠOVÁ, Marcela. Nepodmíněný trest odnětí svobody ve světle alternativních a krátkodobých trestů. *Trestněprávní revue*, 2020, č. 1, s. 23-28.
- MUSIL, Jan. Respektuje český zákonodárce princip subsidiarity trestní represe? *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*, 2007, č. 2, s. 25 - 38.
- ROZUM, Jan, HÁKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Jan, VLACH, Jiří. Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2016, č. 9 [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- ŠÁMAL, Pavel. K úpravě trestních sankcí ve vládním návrhu rekonstrukce trestního zákoníku. *Trestněprávní revue* [online databáze], 2005, č. 5 [cit. 5. 4. 2022]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- ŠČERBA, Filip. Tresty alternativní a nepodmíněné – doplnění diskuze. *Státní zastupitelství*, 2014, č. 2, s. 65.
- ŠČERBA, Filip. Ke kumulaci podmíněně odložených trestů odnětí svobody a nařízení jejich výkonu aneb nad jedním nálezem Ústavního soudu. *Státní zastupitelství* [online databáze], 2020, č. 1 [cit. 1. 4. 2022]. Dostupné z: databáze noveaspi.cz.
- VILLETIAZ, Patrice, GILLIERON, Gwladys, KILLIAS, Martin. The Effects on Re-offending of Custodial vs. Non-custodial Sanctions: An Updated Systematic Review of the State of Knowledge. *Campbell Systematic Reviews*. [online databáze], 2015, č. 1 [cit. 22. 11. 2022]. Dostupné z: onlinelibrary.wiley.com.

Judikatura

- Stanovisko Trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 4. dubna. 1974, č. j. Tpjf 28/73.
- Stanovisko Trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. května. 1981, č. j. Tpjf 46/80.
- Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze 17. dubna. 1974, sp. zn. 5 Tz 33/74.
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. srpna 2017, sp. zn. I. ÚS 1202/17.
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. května 2004, sp. zn. IV. ÚS 396/03.

- Nález Ústavního soudu ze dne 30. července 2019, sp. zn. II. ÚS 4022/18.
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. dubna 2007, sp. zn. III. ÚS 747/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2002, sp. zn. sp. zn. III. ÚS 701/01.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. března 2019, sp. zn. 6 Tdo 296/2019.
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. dubna 1965, sp. zn. 1 To 96/65.
- Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. března. 1998 sp. zn. 4 To 124/98.
- Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 14. října. 1988, sp. zn. 8 Tz 79/88.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. 11. 1970, sp. zn. 6 Tz 35/70.
- Cour de cassation – Chambre criminelle, 31 mai 2016, n° 15-83.625.
- Cour Constitutionnelle, 9 août 2007, n° 2007-554.
- Cour de cassation, criminelle, 14 octobre 2014, N° 13-87.636.

Právní předpisy

- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 169/199 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 117/1852 Sb., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927
- zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 68/1957 Sb.
- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 274/2008 Sb.
- Francouzský trestní zákoník – Code pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 11. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>.
- Francouzský trestní řád – Code de procédure pénale [online]. legifrance.gouv.fr, konsolidovaná verze k 11. 11. 2022. Dostupné na <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071154>.

Legislativní dokumenty

- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Sněmovní tisk č. 410/0 [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České Republiky, 25. 2. 2008. [cit. 21. 11. 2022]. Dostupné na <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0>.

Příspěvek ze sborníku

- VEJBĚROVÁ, Andrea. Trest odnětí svobody a jeho vliv na recidivu. In: JELÍNEK, Jiří (ed.). O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právníké dny. Praha: Leges, 2009, s. 183 - 189.

Internetové zdroje

- CABINET D' AVOCATS ACI. *Termes de la récidive* [online]. Cabinetaci.com, 2020 [cit. 27. listopadu 2020]. Dostupné na < [Termes de la récidive - cabinet d'avocats pénalistes paris récidive \(cabinetaci.com\)](https://www.cabinetaci.com/termes-de-la-recidive)>.
- CABINET D'AVOCAT. *Confusion de peines* [online]. Legaldroit.com, 2020 [cit. 27. listopadu 2020]. Dostupné na <[Confusion de Peines, comment ça marche ? Avocat paris 7616 \(legadroit.com\)](https://www.legadroit.com/confusion-de-peines)>.
- DRÁPAL, Jakub. Recidiva. Praha: Univerzita Karlova Právnická fakulta, katedra trestního práva, LS 2020-2021, 29. 4. 2021. [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné na: <<https://www.youtube.com/watch?v=i0NpnRSld7A>>.
- DRÁPAL, Jakub. Kriminologické aspekty ukládání trestů. Praha: Univerzita Karlova Právnická fakulta, katedra trestního práva, ZS 2020-2021, 25. 11. 2020. [cit. 11. 11. 2022]. Dostupné na: <<https://www.youtube.com/watch?v=9KON1yio0S8&t=330s>>.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá trestáním mnohosti trestné činnosti v komparaci s francouzskou právní úpravou. Trestní postih těchto forem trestné činnosti přináší stále aktuální otázky, neboť neustále hledáme vhodné nastavení trestní politiky ve vztahu k trestnímu postihu recidivy a souběhu trestných činů. Pluralitní trestná činnost představuje závažný a patologický jev, který je potřeba ve společnosti co nejvíce eliminovat.

Práce je zaměřena na pojetí a sankcionování pluralitní trestné činnosti. Meritem této diplomové práce je analýza právní úpravy trestání recidivy dle účinné právní úpravy. V této souvislosti je poukázáno na některé problematické aspekty a nedostatky současného trestního zákoníku. Uvedeny jsou rovněž úvahy de lege ferenda. V neposlední řadě je práce zaměřena na komparaci české a francouzské právní úpravy týkající se uvedené problematiky.

Klíčová slova

Mnohost trestné činnosti, recidiva, souběh trestných činů, ukládání trestů, kumulace trestů

Abstract

This thesis deals with the punishment of multiple concurrent offences in comparison with the French legislation. The punishment of these forms of crime still raises questions as we are constantly looking for the appropriate setting of criminal policy in relation to the punishment of recidivism and concurrent offences. Plurality crime is a serious and pathological phenomenon that must be eliminated as far as possible in society.

This thesis focuses on the concept and punishment of plurality crime. The main goal of this diploma thesis is the analysis of the legal regulation of the punishment of recidivism under the current legislation. In this context, some problematic aspects and shortcomings of the current Criminal Code are pointed out. *De lege ferenda* considerations are also presented. Last but not least, the thesis focuses on the comparison of the Czech and French legislation on the issue.

Keywords

multiplicity of offences, recidivism, concurrence of criminal offences, sentencing, cumulative sentences